

Kulturpolitikkforskning i Norden

En kunnskapsoversikt

ERIK HENNINGSSEN OG HEIDI STAVRUM

TF-rapport nr. 334

2014

Tittel: Kulturpolitikkforskning i Norden.
Undertittel: En kunnskapsoversikt
TF-rapport nr: 334
Forfattere: Erik Henningsen og Heidi Stavrum
Dato: 7. mars 2014
ISBN: 978-82-7401-694-1
ISSN: 1501-9918
Pris: 150 kr (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto: Marte Mostrau
Prosjekt: Nordisk kunnskapsoversikt
Prosjektnr.: 20130630
Prosjektleder: Heidi Stavrum
Oppdragsgiver: Nordisk ministerråd

Spørsmål om denne rapporten kan rettes til:

Telemarksforskning

Postboks 4

3833 Bø i Telemark

Tlf: +47 35 06 15 00

www.telemarksforskning.no

Erik Henningsen er antropolog og forsker ved Telemarksforskning. Henningsen var utredningsleder for Kulturutredningen 2014 («Enger-utvalget») og har vært forsker på Norsk institutt for by- og regionforskning. Henningsen har forfattet en rekke artikler og rapporter om kulturpolitikk og andre samfunnsområder.

Heidi Stavrum er kulturviter og forsker ved Telemarksforskning. Stavrum har lang erfaring som oppdragsforsker. Hun har publisert flere rapporter og artikler om kulturpolitiske og kultursosiologiske tema, blant annet om musikkpolitikk og kulturpolitikk for barn og unge. Stavrum har tidligere også undervist og veiledet studenter på bachelor- og masternivå.

Forord

I september 2013 fikk Telemarksforskning et oppdrag fra Nordisk ministerråd om å utarbeide en oversikt over den nordiske kulturpolitikkforskningens status og framtidige behov. Oppdraget kom i forlengelsen av et seminar om nordisk kulturforskning som ble arrangert i regi av Nordisk ministerråd i Oslo i november 2012, samt oppfølgende diskusjoner av dette på Den 6. nordiske konferansen for kulturpolitisk forskning som ble avholdt i København i august 2013. I denne kunnskapsoversikten redegjør vi for situasjonen i det kulturpolitiske forskningsfeltet i de nordiske landene og identifiserer organisatoriske utfordringer og kunnskapsbehov som er gjennomgående for disse landene. Vi diskuterer også spørsmål om hvorfor og hvordan den nordiske kulturpolitikken kan dra nytte av kulturpolitikkforskningen, og gir anbefalinger om hvordan forskningsfeltet kan styrkes gjennom nordisk samarbeid.

Erik Henningsen har forfattet rapporten og utført det meste av prosjektarbeidet. Heidi Stavrum har vært prosjektleder og ansvarlig for innhenting av informasjon. Arbeidet har pågått i tett dialog med Nordisk ministerråd, og vi vil takke oppdragsgiver, representert ved Anna Enemark, for et godt og konstruktivt samarbeid. Vi vil også takke de som har bidratt med informasjon og innspill til rapporten, først og fremst gjelder dette kulturpolitikkforskere i de nordiske landene. Samtidig er det på sin plass å si at rapportens analyse og konklusjoner, med eventuelle mangler, fullt og helt er vårt ansvar.

Bø, 4. april 2014

Heidi Stavrum

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning.....	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Problemstillinger og fremgangsmåte	11
1.3 Kulturpolitikk som forskningsfelt	12
1.4 Kulturpolitikkenes refleksjonsrom	14
2. Den nordiske kulturpolitikkforskningens innhold og organisering	18
2.1 Kulturpolitikkforskning i Norden.....	18
2.2 Forskningsmiljøer, finansieringskilder og forskningstema	19
2.2.1 Danmark	20
2.2.2 Finland	20
2.2.3 Færøyene, Grønland og Åland	21
2.2.4 Island	21
2.2.5 Norge	22
2.2.6 Sverige.....	23
2.3 Organisatoriske utfordringer i den nordiske kulturpolitikkforskningen	24
2.4 Kunnskapsbehov	25
2.5 Formidling og anvendelse av kulturpolitikkforskning.....	28
3. Kulturpolitikkforskningen og Nordisk ministerråd.....	29
3.1 Nordisk samarbeid om kulturpolitikkforskning	29
3.2 Økt nordisk innsats for en kunnskapsbasert kulturpolitikk.....	30
4. Oppsummeringer og anbefalinger	32
Referanser	34
Vedlegg 1: Liste over bidragsyttere.....	36
Vedlegg 2: Utvalgte publikasjoner.....	37

Sammendrag

I denne kunnskapsoversikten gjennomgår og vurderer vi statusen til kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene. Vi tar utgangspunkt i en oppfatning om at som en anvendt kunnskap fungerer kulturpolitikkforskningen best i samspill med en akademisk innrettet forskning – det er da den gir opphav til forskning av høy kvalitet, og det er da den blir mest nyttig for kulturpolitiske beslutningstakere.

Innledningsvis framhever vi at kulturpolitikkforskningen kan bidra til å skape et refleksjonsrom rundt kulturpolitikken og at den, mer spesifikt, gir grunnlag for planlegging og utforming av kulturpolitiske tiltak, at den gir grunnlag for å vurdere kulturpolitiske tiltak og at den gir grunnlag for problematisering og drøfting av overordnede mål og strategier i kulturpolitikken. Denne kunnskapen er en ressurs for beslutningstakere som driver styring av kultursektoren. Kunnskapen er også en ressurs for den allmenne offentligheten som interesserer seg for kulturpolitiske spørsmål og bidrar slik til å styrke kulturpolitikkenes demokratiske forankring.

Kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene er et lite forskningsfelt som består av små og spredte forskningsmiljøer. Gjennom de siste tiårene har kulturpolitikkforskningen i Norden blitt styrket som et selvstendig forskningsfelt, blant annet gjennom etableringer av konferanser og tidsskrifter på nasjonalt og nordisk nivå. Kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene henter imidlertid fortsatt det meste av sin finansiering direkte fra offentlige myndigheter gjennom oppdragsmarkedet, og dette preger kunnskapsoppbyggingen og aktiviteten i forskningsfeltet.

I gjennomgangen av det kulturpolitiske forskningsfeltet i de enkelte landene viser vi at rammevilkårene for denne typen forskning for tiden er best i Finland og Norge. I Sverige og Danmark er finansieringen av kulturpolitikkforskning for tiden svak. Island har ikke et eget aktivt kulturpolitikkforskingsmiljø, dette gjelder også for Færøyene, Grønland og Åland. På tross av disse forskjellene, er hovedutfordringen i dette forskningsfeltet den samme i alle de nordiske landene, nemlig at produksjonsvolumet i forskningsfeltet er lavt og at de organisatoriske strukturene svake. Med en opptrapping av finansieringen til det kulturpolitiske forskningsfeltet ville forholdene ligge til rette for økt forskningsproduksjon og for en kvalitetsheving i forskningen.

Når det gjelder kunnskapsbehov, peker vi på at det særlig bør stimuleres til mer forskning og kunnskapsutvikling på følgende fem områder:

- Mer forskning om kulturpolitikkenes «mainstream», det vil si det kulturpolitiske forvaltningssystemet og virksomheten ved de offentlig finansierte kulturinstitusjonene.
- Styrke utviklingen av den kvantitative kulturpolitikkforskningen og utviklingen av en mer presis kulturstatistikk.
- Flere kulturøkonomiske analyser av kulturpolitikkenes virkemåter.
- Mer forskning om kulturpolitikkenes samfunnsmessige virkninger, «social impacts».
- Mer sammenliknende kulturpolitikkforskning, særlig sammenliknende studier av forhold i de nordiske landene.

Å skape sterke nasjonale kulturpolitiske forskningsfelt vil kreve en opptrapping av myndighetenes ressursinnsats på dette området i alle de nordiske landene. Alle disse landene vil kunne ha mye å vinne på at kulturpolitikkforskningen styrkes som et nordisk forskningsfelt. Nordisk ministerråd har i dag kun et begrenset forskningsengasjement på det kulturpolitiske området.

På denne bakgrunn er vår anbefaling til Nordisk ministerråd, for det første; at det bør etableres et nordisk forskningsprogram om kulturpolitikk som har til formål å bidra til å styrke kulturpolitikkforskningen som et nordisk forskningsfelt gjennom samarbeidsprosjekter. Forskningsprogrammet må bygge på en forståelse av at kulturpolitikkforskningen er et anvendt forskningsfelt og at det kan styrkes i så henseende gjennom en oppbygging av generell kunnskap om det kulturpolitiske samfunnsområdet. Programmet bør innrettes på en slik måte at det bidrar til utviklingen av ny generell kunnskap om kulturpolitikken og kultursektorens virkemåter, og til en utdypende forståelse av den «nordiske kulturpolitiske modellen». Som en del av forskningsprogrammet bør det etableres en årlig konferanse som skal fungere som en møteplass for kulturpolitikkforskere og kulturpolitikere, kulturbyråkrater og representanter for kultursektoren i de nordiske landene.

For det andre bør Nordisk ministerråd, uavhengig av etableringen av et slikt program, legge større vekt på innsatser for å fremme en kunnskapsbasert kulturpolitikk som en del av den løpende virksomheten i kultursamarbeidet. Tiltak som kan bidra til dette er:

- At alle større prosjekter eller tiltak som Nordisk ministerråd igangsetter, utrustes med en forskningskomponent.
- At Nordisk ministerråd utvikler rutiner for å innhente råd og innspill fra kulturpolitikkforskningen med hensyn gjennomføringen av dets kulturstrategi.
- At Nordisk ministerråd påtar seg en pådriverrolle med hensyn til formidling av forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikk, for eksempel gjennom utgivelser av egne publikasjoner med bidrag fra kulturpolitikkforskere eller gjennom etablering av en nordisk database for kulturpolitikkforskning.
- At Nordisk ministerråd bidrar til etablering av konferanser eller seminarer som kan fungere som møteplasser mellom kulturpolitiske beslutningstakere og kulturpolitikkforskere.
- At Nordisk ministerråd påtar seg en rolle som tilrettelegger for samarbeid og nettverk mellom kulturpolitikkforskere på nordisk nivå.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

De nordiske landene er forbundet gjennom geografisk beliggenhet, felles historie, språklig og kulturell nærhet og gjennom utstrakt økonomisk samkvem og arbeidsmobilitet. Landene har likeartede politiske systemer, samfunnsoppbygging og sosiale strukturer. Det er derfor gode grunner til at det har blitt vanlig å snakke om en særegen nordisk samfunnsmodell i samfunnsvitenskapene og i politiske debatter.¹ Likhetstrekkene mellom de nordiske landene strekker seg også inn på det kulturpolitiske området, noe som ikke minst skyldes at det finnes en tradisjon for erfaringsutveksling og samarbeid om kulturpolitikk mellom disse landene. Det kulturpolitiske forvaltningssystemet i de nordiske landene kan sies å representere en delt løsning mellom den franske «kulturdepartementsmodellen» og den britiske «kulturrådsmodellen». Kulturpolitikken i Norden kjenntegnes av at velferdspolitiske mål gis en framtrødende rolle, av et høyt innslag av offentlig støtte til kulturlivet og tilsvarende lavt innslag av private finansieringskilder, av et sterkt institusjonalisert kulturliv, av velutbygde kunstnerpolitiske støtteordninger og sterke kunstnerorganisasjoner og av et relativt godt utbygd nettverk av lokale kulturadministrasjoner. I lys av dette kan man med rimelighet snakke om en særegen «nordisk kulturpolitisk modell».²

Nærheten mellom de nordiske landene og likhetene i kulturpolitikken de utøver, gjør at de står overfor mange av de samme utfordringene og dilemmaene på det kulturpolitiske området. Noen av disse utfordringene og dilemmaene er like gamle som kultursektoren selv, slik som de vedvarende ulikhetene i befolkningens kulturbruk.³ Andre utfordringer og dilemmaer er av en nyere karakter dato og knytter seg blant annet til det tiltakende kulturelle mangfoldet i de nordiske samfunnene, den pågående medialiseringen og digitaliseringen av kulturlivet i disse landene og endringer i de nordiske befolkningenes deltakelse i frivillige kulturaktiviteter.⁴ Mange av de felles utfordringene de nordiske landene står overfor på det kulturpolitiske området, gjenspeiles i de fem temaene i Nordisk ministerråds strategi for det nordiske kultursamarbeidet 2013-2020: «Det bærekraftige Norden», «Det kreative Norden», «Det interkulturelle Norden», «Det unge Norden» og «Det digitale Norden».⁵

Det nordiske kultursamarbeidet har utviklet seg parallelt med utviklingen av det kulturpolitiske forvaltningssystemet i disse landene. De overordnede målene for kultursamarbeidet er å fremme mangfoldet av kulturuttrykk, formidle kunstnere og deres arbeider og å styrke kvaliteten og konkurransekraften i det nordiske kulturlivet.⁶ Som det fremgår av den gjeldende strategien for det

¹ Esping-Andersen 1999.

² Mangset m.fl. 2008.

³ Mangset 2012.

⁴ KUD 2012.

⁵ Nordisk ministerråd 2013.

⁶ <http://www.norden.org/no/nordisk-ministerraad/ministerraad/nordisk-ministerraad-for-kultur-mr-k>.

nordiske kultursamarbeidet, er den grunnleggende forutsetningen for samarbeidet å finne i prinsippet om «nordisk nytte», det vil si at samarbeidet skal skje på områder der de nordiske landene har felles interesser og utfordringer, og der det nordiske nivået gir større mulighet for effektivt utviklingsarbeid.

En demokratisk fundert kulturpolitikk som retter seg inn mot allmenne utviklingsmål, er avhengig av forskningsbasert kunnskap for å kunne oppfylle sine målsettinger. For å virkeliggjøre idealet om en kunnskapsbasert kulturpolitikk, kreves det at det drives en kontinuerlig produksjon av forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikken og at kulturforvaltningen og deltakere i den offentlige debatten om kulturpolitikken forholder seg til og gjør bruk av slik kunnskap.⁷ Siden 1990-tallet har det foregått en betydelig faglig utvikling innenfor kulturpolitikkforskningen i Norden. Det er blitt etablert nye forskningstidsskrifter og forskningskonferanser, det er gjennomført en rekke forskningsprosjekter og en rekke bøker, rapporter og artikler er blitt publisert på nasjonalt, nordisk og internasjonalt nivå. Kulturpolitikkforskningen i Norden er imidlertid fortsatt et lite forskningsfelt, preget av små og spredte forskningsmiljøer og diskontinuerlig forskningsfinansiering. Og som det nylig har blitt påpekt i kulturpolitiske utredninger, er det et betydelig potensial for mer systematisk bruk av forskningsbasert kunnskap i kulturforvaltningen.⁸

Et hovedpoeng i denne kunnskapsoversikten er at prinsippet om nordisk nytte har høy relevans når det gjelder spørsmålet om hvordan kulturpolitikkforskningen kan styrkes i de nordiske landene. I alle disse landene er de nåværende nasjonale virkemidlene som skal stimulere til økt volum og økt kvalitet på forskningen som drives innenfor dette forskningsfeltet, utilstrekkelige. Økt nordisk samarbeid om utvikling av kulturpolitikkforskning, og om anvendelse av slik kunnskap i kulturpolitikken, gir grunnlag for en mer effektiv utnyttelse av ressurser på dette området. Det kulturpolitiske forskningsfeltet og kulturpolitiske myndigheter som etterspør slik kunnskap i de nordiske landene, vil dessuten kunne ha stor nytte av at det gjennomføres flere sammenliknende studier av kulturpolitikken i disse landene. Samarbeid på nordisk nivå kan derfor ha en avgjørende rolle i utvikling av kulturpolitikkforskningen som forskningsfelt og dermed også for utviklingen av en kunnskapsbasert kulturpolitikk i de enkelte landene.

Dette gjelder ikke minst politikktutviklingen som er knyttet til de fem prioriterte temaene i Nordisk ministerråds gjeldende strategi for kultursamarbeid. I løpet av de siste årene har det i flere av de nordiske landene blitt gjennomført kulturpolitikkforskning som belyser tilgjengelighet og inkludering i kulturlivet, arbeidet for å fremme kulturelt mangfold i kulturlivet, kulturnæringenes faktiske og potensielle betydning, barn og unges rolle i kulturpolitikken og muligheter og utfordringer knyttet til digitalisering. Men i alle disse landene er det et åpenbart behov for mer kunnskapsproduksjon om disse temaene og for en mer systematisk bruk av slik kunnskap i kulturforvaltningen. Nordisk kulturpolitikkforskning var tema for et eget seminar som ble arrangert av Nordisk ministerråd i Oslo i november 2012, hvor nordiske forskere presenterte innlegg med utgangspunkt i de fem temaene i Nordisk ministerråds strategi for det nordiske kultursamarbeidet. På seminaret ble det også diskutert hvorvidt det finnes relevante nordiske forskningsmiljøer som kan skaffe fram og formidle kompetent kunnskap om disse og andre kulturpolitiske relevante spørsmål. Konklusjonene fra seminaret var at

- Det må satses mer på fellesnordiske forskningsprosjekter, gjerne gjennom et eget forskningsprogram.

⁷ KUD 2012

⁸ Harding og Söderlind 2010, KUD 2012

- Den forskningen som allerede foreligger, bør systematiseres og sammenkoples.
- Forskningen må gjøres tilgjengelig.
- Det bør i større grad gjøres nytte av forskningen i politikken.

Diskusjonen fra seminaret i Oslo ble fulgt opp på Den 6. nordiske konferansen for kulturpolitisk forskning i København i august 2013, hvor det ble avholdt et eget møte om en mulig etablering av en fellesnordisk satsing på kulturpolitisk forskning. I etterkant av dette fikk Telemarksforskning i oppdrag av Nordisk ministerråd å utarbeide en oppdatert oversikt over den nordiske kulturpolitikkforskningens status, innhold og organisering som kan danne grunnlaget for Nordisk ministerråds videre strategiske arbeid knyttet til den kulturpolitiske forskningen i Norden.

I denne kunnskapsoversikten drøfter vi spørsmål om hvorfor og hvordan den nordiske kulturpolitikken kan dra nytte av kulturpolitikkforskningen. Vi redegjør for situasjonen i det kulturpolitiske forskningsfeltet i de enkelte nordiske landene og identifiserer organisatoriske utfordringer og kunnskapsbehov som er gjennomgående for disse landene. På denne bakgrunnen gir vi anbefalinger om hvordan dette forskningsfeltet kan styrkes gjennom nordisk samarbeid.

1.2 Problemstillinger og fremgangsmåte

Formålet med kunnskapsoversikten er å utarbeide en oversikt over den nordiske kulturpolitikkforskningens status og framtidige behov. Kunnskapsoversikten skal gi en beskrivelse av aktive forskningsmiljøer i de nordiske landene og hva disse forsker på. Prosjektet skal videre drøfte hvordan kulturpolitikkforskningen bør videreføres og videreutvikles i de nordiske landene, sett på bakgrunn av utfordringer forskningsmiljøene har knyttet til innhold, organisering og finansiering.

Mer spesifikt, skal kunnskapsoversikten belyse følgende spørsmål:

1. Nåværende forskningsstatus:
 - a. Hvilke aktive forskningsmiljøer finnes per i dag i de respektive nordiske land?
 - b. Hvordan finansieres og organiseres den nordiske kulturpolitikkforskningen?
 - c. Hvilke tema forskes det på?
2. Framtidige forskningsbehov og utfordringer:
 - a. Hvilke tema er det behov for å forske mer på i tiden framover?
 - b. Hva slags organisatoriske og institusjonelle utfordringer preger forskningsmiljøene?
 - c. Hvordan kan en ny nordisk satsing på kulturpolitikkforskning finansieres?
3. Forholdet mellom kunnskapsutvikling og politikkutforming:
 - a. Hvilken rolle kan kulturpolitikkforskningen spille i utviklingen av selve kulturpolitikken i de nordiske landene?

Hovedvekten i vårt arbeidet skal legges på spørsmålene som hører inn under punkt 1) og 2).

Når det gjelder spørsmål 2a) om hvilke tema det er behov for å forske mer på i tiden framover, viser erfaringen fra tidligere utredninger om kulturpolitikkforskning at det er lite fruktbart å forsøke å utarbeide en prioritert liste over spesifikke forskningstema som bør belyses mer gjennom kulturpolitikkforskningen. Snarere enn å gå inn på en slik drøfting, har vi valgt å legge vekt på å identifisere overordnede tema og typer av kulturpolitikkforskning som bør styrkes for å bidra til utvikling av kulturpolitikkforskningen som et anvendt forskningsfelt.

I samråd med oppdragsgiver har vi valgt å belyse spørsmål 2b) om organisatoriske og institusjonelle utfordringer i forskningsmiljøene som en beskrivelse av utfordringer som er gjennomgående for kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene, snarere enn å gå inn på en detaljert drøfting av situasjonen i forskningsfeltet innenfor de enkelte landene.

Kunnskapsoversikten er utarbeidet på bakgrunn av gjennomgang og analyse av relevante dokumenter, og gjennom intervjuer og samtaler med ulike aktører tilknyttet det nordiske kulturpolitikkforskingsmiljøet. En liste over personer som har gitt innspill til utredningen er vedlagt til slutt i notatet (jfr. vedlegg 1).

1.3 Kulturpolitikk som forskningsfelt

Temaet for denne kunnskapsoversikten er kulturpolitikkforskning i Norden. Hva legger vi i begrepet «kulturpolitikkforskning», og hvordan skiller dette forskningsfeltet seg eventuelt fra annen kulturforskning? En betydelig del av forskningen som har blitt bedrevet innenfor samfunnsvitenskapene og de humanistiske disiplinene de seneste tiårene, kan betegnes som kulturforskning, i den forstand at forskningen tar utgangspunkt i et bredt kulturbegrep. Mye av denne kulturforskningen kan sies å dreie seg om kulturpolitikk i en bred betydning, ettersom den er opptatt av å belyse makt og motsetningsforhold som knytter seg til levemåter, identiteter og symbolske uttrykksformer. Når vi snakker om kulturpolitikkforskning i denne kunnskapsoversikten, er det imidlertid i den mer spesifikke betydningen av forskning som omhandler kulturpolitikk som et samfunnsområde eller forvaltningssektor. Denne forskningen omtales også som kultursektorforskning, kulturpolitisk relevant forskning eller «cultural policy research».⁹

Det lar seg ikke uten videre gjøre å trekke klare skiller mellom den allmenne kulturforskningen og kulturpolitikkforskningen på grunnlag av tematiske interesser, teoretisk orientering eller metodebruk. Kulturforskning som belyser de sosiale prosessene som leder til at noen kulturelle uttrykksformer oppnår allmenn anerkjennelse som verdifulle, mens andre uttrykksformer ikke oppnår en slik anerkjennelse, er av stor betydning for forståelsen av hvordan den kulturpolitiske forvaltningssektoren har kommet til å bli avgrenset i ulike land, og dette er en viktig dimensjon ved den kulturpolitiske sektorpolitikken. Dette er bare et av mange eksempler på at kulturpolitikkforskningen ikke lar seg avgrense fra den mer allmenne kulturforskningen. Men som Per Mangset påpeker, er det *i praksis* likevel ikke vanskelig å skille mellom kulturpolitikkforskning på den ene siden og ulike typer allmenn kulturforskning på den andre, akkurat som det er nokså enkelt å trekke et pragmatisk skille mellom kulturpolitikkforskning og tilgrensende forskningsfelt som frivillighetsforskning og medieforskning.¹⁰ Grunnen er at det i løpet av de siste tiårene har blitt etablert et eget forskerfellesskap omkring kulturpolitikkforskning i de enkelte nordiske landene og internasjonalt. Kulturpolitikkforskningen i Norden er et tverrfaglig, eller flerfaglig, forskningsfelt. Blant bidragsyterne til dette forskningsfeltet finner man både samfunnsforskere og humanister, men samfunnsvitenskapelige perspektiver har stått sentralt i mye av forskningen som bedrives innenfor feltet.¹¹

⁹ Mangset 2013.

¹⁰ Mangset 2013.

¹¹ Mangset 2013.

Til kulturpolitikkforskningen regner vi her forskning som omhandler formelle og uformelle politiske prosesser som utspiller seg på det kulturpolitiske området eller i tilknytning til dette. Begrepet omfatter forskning som beskriver og analyserer det kulturpolitiske forvaltningssystemet og de mange ulike ordningene som faller inn under dette forvaltningssystemet. Det omfatter også forskning som beskriver og analyserer oppbygningen av de ulike kunst- og kulturfeltene som hører inn under den offentlige kulturpolitikkenes ansvarsområde, slik som scenekunst, museer og bibliotek, og sosiale, kulturelle og økonomiske endringsprosesser disse gjennomgår. Med til kulturpolitikkforskningen regner vi også forskning som omhandler den økonomiske dimensjonen ved virksomhetene som foregår innenfor kultursektoren og i de tilgrensende kulturnæringene, og forskning som belyser kulturpolitikkenes virkninger på befolkningens kulturdeltakelse og andre former for «social impacts».

Kulturpolitikkforskningen har ikke oppstått innenfor de akademiske disiplinene, men springer snarere ut av kunnskapsbehov i det offentlige forvaltningsapparatet. Med etableringen av en selvstendig kulturpolitisk forvaltningssektor i tiårene etter annen verdenskrig oppsto det et behov hos offentlige myndigheter for systematisk kunnskap om dette samfunnsområdet, og det er i første rekke offentlige myndigheters etterspørsel etter slik kunnskap som har bidratt til at kulturpolitikkforskningen over tid har blitt etablert som et eget forskningsfelt.¹² Dette gjenspeiles i at kulturpolitikkforskningen også omtales som kulturpolitisk relevant forskning, handlingsrettet forskning eller politikknær forskning.¹³ Det er en forskning som gjennomgående har som målsetting å produsere kunnskap som har direkte eller indirekte anvendelighet for myndighetene og andre aktører på det kulturpolitiske forvaltningsområdet. I denne forstand skiller kulturpolitikkforskningen seg fra den samfunnsvitenskapelige og humanistiske grunnforskningen, som ideelt sett skal være diktret av forskningsspørsmål og problemstillinger som oppstår innenfor det akademiske forskningsfellesskapet, og ikke av eksterne interessenter.

At kulturpolitikkforskningen har en anvendt profil, fritar den imidlertid ikke fra de faglige krav som stilles til grunnforskningen. For å kunne kvalifisere til betegnelsen «forskning» må denne kunnskapsproduksjonen være en sannhetssøkende og kritisk virksomhet, som tilfredsstiller allmennvitenskapelige krav til metodebruk. Forskningen må drives på en måte som gjør den uavhengig av sine oppdragsgivere og finansieringskilder, og resultatene av forskningen må gjøres offentlig tilgjengelig. Disse faglige kravene til kulturpolitikkforskningen kan noen ganger komme i konflikt med forventninger om at forskningen skal være relevant og nyttig for dem som etterspør slik kunnskap og noen ganger med ønsker om at forskningen skal levere resultater som er «riktige» sett i fra oppdragsgiveres ståsted. Som et anvendt forskningsfelt er kulturpolitikkforskningen avhengig av å kunne levere svar på spørsmål politikere, byråkrater og praktikere innenfor kultursektoren grunnleggende sett er opptatt av. Dette gjelder ikke minst spørsmål om hvorvidt og i hvilken utstrekning kulturpolitikken lykkes i å nå sine målsettinger, og om hvorfor den lykkes eller mislykkes i å nå disse målene. Dersom kulturpolitikkforskningen ikke er i stand til å belyse disse spørsmålene på en meningsfylt måte for dem som etterspør slik kunnskap, mister den sin berettigelse. Det samme gjelder imidlertid om den beveger seg for langt i retning av å bli et lydige redskap for offentlige myndigheter og andre oppdragsgivere. Da kan den ikke lenger kalles forskning. Kulturpolitikkforskningen kan slik sett sies å befinne seg i et spenningsforhold mellom forventninger om at den skal være nyttig og relevant på den ene siden og krav om akademisk uavhengighet og vitenskapelighet på den andre. Spenningsforholdet har blitt tydeliggjort de siste par

¹² Mangset 2010 .

¹³ KUD 2012.

tiårene hvor kulturpolitikkforskningen har søkt å vinne sterkere legitimitet som en akademisk disiplin eller forskningsfelt.¹⁴

I denne kunnskapskartleggingen legger vi til grunn en oppfatning om at dette spenningsforholdet er et nødvendig og produktivt trekk ved kulturpolitikkforskningen. Som det kulturpolitiske forskningsutvalget som står bak rapporten «En kunnskapsbasert kulturpolitikk» påpeker, er anvendt og relevant forskning best «i samspill med, og på basis av, fri og uavhengig forskning som drives uten hensyn til politikkbehov og særinteresser».¹⁵ Utvalget understreker videre at det at forskning brukes som kunnskapsgrunnlag for kulturpolitiske beslutninger, ikke utelukker at «denne forskningen er *kritisk* og *analytisk* i sin innretning og har som ambisjon å bidra til *refleksjon* over kulturlivets handlingsbetingelser».¹⁶ En styrking av kulturpolitikkforskningen som et akademisk forskningsfelt, gjennom studier som utgår fra bredt anlagte problemstillinger, og som tar sikte på å bidra til teoridannelse, står med andre ord ikke i noe motsetningsforhold til forventningen om at kulturpolitikkforskningen skal være anvendelig. Tvert i mot bidrar dette til å gjøre kulturpolitikkforskningen bedre rustet til å utføre anvendte forsknings- og utredningsoppgaver.

Når vi i senere avsnitt skal ta stilling til spørsmål om hvordan dette forskningsfeltet kan styrkes, og hvilke kunnskapsbehov som gjøres gjeldende i kultursektoren i de nordiske landene, vil vi ta utgangspunkt i oppfatningen om at denne formen for kunnskapsproduksjon må tilfredsstille begge typer av forventninger, og at kunnskapsoppbyggingen på dette forskningsfeltet best skjer gjennom et samspill mellom anvendt og akademisk innrettet forskning.

1.4 Kulturpolitikkenes refleksjonsrom

Dette bringer oss over til spørsmålet om hvilken «nytte» myndighetene i de nordiske landene realistisk sett kan ha av å styrke kulturpolitikkforskningen? Tanken om at politikktutviklingen som foregår på ulike samfunnsområder skal være kunnskapsbasert, er i dag så selvsagt at det ofte kan synes unødvendig å stille dette spørsmålet. Men ved å unnlate å stille spørsmålet risikerer man at idealet om en kunnskapsbasert kulturpolitikk blir noe som i første rekke påkalles i «festtaler», og at det får liten gjennomslagskraft i den praktiske politikktutøvelsen. Det lar seg vanskelig gjøre i dag å finne politikere som tar avstand fra idealet om en kunnskapsbasert kulturpolitikk, men til tross for dette har kulturpolitikkforskningen og annen kunnskapsproduksjon som omhandler det kulturpolitiske området, over tid vært lavt prioritert av myndighetene i de nordiske landene. Det er også grunner til å hevde at kulturpolitikkforskere burde være mer opptatt av dette «nytte-spørsmålet». Som Carl-Johan Kleberg påpeker, er det en tendens i kulturpolitikkforskningen til at den uttrykker seg i et språk som kan framstå som ubegripelig for dem som etterspør slik kunnskap innenfor kultursektoren og til at kulturpolitikkforskere kan være mer opptatt av analyser som gir prestisje i det akademiske forskerfellesskapet, enn av å kaste lys over de grunnleggende spørsmålene aktørene i kultursektoren er opptatt av.¹⁷

¹⁴ Mangset 2010

¹⁵ KUD 2012: 5

¹⁶ KUD 2012: 5

¹⁷ Kleberg 2009.

En opplagt grunn til at kulturpolitikkforskningen er et lite forskningsfelt med små ressurser, er at kulturpolitikken i seg selv er en liten og ung forvaltningssektor. I en utredning om kunnskapsbehov i den norske kultursektoren fra starten av 2000-tallet blir det påpekt at kultursektoren inntil nylig var av en så liten og oversiktlig karakter at kulturforvaltningen hadde begrensede behov for forskningsbasert kunnskap for å kunne drive planlegging og styring av sektoren.¹⁸ Dette bildet har imidlertid endret seg i løpet av de siste tiårene i takt med at kultursektoren har vokst i omfang og kompleksitet. I dag består kulturpolitikken i de fleste nordiske landene av et mylder av støtteordninger på ulike forvaltningsnivå og politikkområdet har blitt utrustet med flere og til dels motstridende målsettinger. Kultursektoren har ikke bare vokst i omfang, den omfatter nå flere typer kulturaktører enn den gjorde tidligere og overlapper i større grad enn før med andre samfunnssektorer. Samtidig gjennomgår kultursektoren viktige endringsprosesser, blant annet som følge av globaliseringen og digitaliseringen av kulturlivet. Dette skaper et tiltakende behov for forskning og annen kunnskapsproduksjon om kulturpolitikken blant dem som skal utøve styring og demokratisk kontroll over kultursektoren. Kulturpolitikkforskningen kan imøtekomme disse kunnskapsbehovene på flere måter:

For det første kan kulturpolitikkforskning danne grunnlag for planlegging og utforming av kulturpolitiske tiltak. Kunnskapen som framkommer gjennom kulturpolitikkforskning, kan bidra til å gi kulturpolitiske beslutningstakere en økt generell forståelse av kultursektorens oppbygging og virkemåter, så vel som av de særegne handlingsbetingelsene som gjøres gjeldende for aktørene innenfor de ulike kunst- og kulturfeltene. Forskningen kan gi kulturpolitiske beslutningstakere økt forståelse av sosiale, kulturelle, teknologiske og økonomiske endringsprosesser som griper inn i kulturlivet og av kulturpolitiske utfordringer som følger med disse. Den kan klargjøre prinsipielle implikasjoner og potensielle praktiske følger av kulturpolitiske tiltak. Den kan også bidra til økt forståelse blant kulturpolitiske beslutningstakere av særegne behov og interesser som gjøres gjeldende hos grupper i befolkningen som kulturpolitiske tiltak retter seg inn mot.

For det andre kan kunnskapen som fremkommer gjennom kulturpolitikkforskningen, danne grunnlag for vurdering og revidering av kulturpolitiske ordninger og tiltak. Gjennom evalueringer og lignende studier bidrar kulturpolitikkforskningen til å dokumentere og analysere virkninger kulturpolitikken har med hensyn til faglige og kunstneriske mål innenfor ulike kulturfelt, virkninger den har på befolkningens kulturbruk og kultur deltakelse så vel som andre samfunnsvirkninger av kulturpolitikken. Evalueringsforskningen kan dels ha form av ekstensive studier, som gjennom bruk av kvantitative metoder kartlegger i hvilken utstrekning kulturpolitiske tiltak har nådd sine målsettinger. Dels kan evalueringsforskningen ha form av intensive studier, som søker å kartlegge både tilsiktede og utilsiktede virkninger av kulturpolitikken, og som gjennom bruk av kvalitative metoder søker å identifisere spesifikke mekanismer som bidrar til at politikken lykkes eller mislykkes i å oppnå sine målsettinger.¹⁹ Hver for seg eller i kombinasjon gir disse formene for evaluering beslutningstakere et grunnlag for revidering og tilpasning av ulike deler av kulturpolitikken, slik at den i større grad kan oppfylle sine målsettinger.

For det tredje kan kunnskapen som framkommer gjennom kulturpolitikkforskningen, danne grunnlag for problematisering og drøfting av overordnede kulturpolitiske strategier og mål. Både den handlingsrettede og akademisk innrettede kulturpolitikkforskningen kan bidra til en klargjøring av målkonflikter som gjøres gjeldende på det kulturpolitiske området og til å klargjøre praktiske og prinsipielle dilemmaer samfunnsutviklingen stiller kulturpolitikken overfor. Kulturpoli-

¹⁸ NFR 2003.

¹⁹ Sayer 2010.

tikken og kulturpolitiske debatter preges ofte av en historisk og sektorspesifikk «nærsynthet». En viktig side ved kulturpolitikkforskningen er at den kan sette den nåtidige kulturpolitikken inn i et større historisk, sammenliknende eller prinsipielt perspektiv. Derigjennom kan den også bidra til å tydeliggjøre kulturpolitiske veivalg myndighetene står overfor og stimulere til debatt om hvilke mål og strategier som skal legges til grunn for kulturpolitikken.

På disse måtene kan kulturpolitikkforskningen fremme en beslutningstaking på det kulturpolitiske området som er prinsipielt gjennomtenkt, som er fundert på innsikt i samfunnsområdets særegne virkemåter og endringsdynamikker og som tar lærdom av erfaringer som er høstet gjennom tidligere politikktutvikling. I dette ligger det at kunnskapen som framkommer gjennom kulturpolitikkforskning, kan være en viktig ressurs i styringen av kultursektoren. Når vi ovenfor stilte spørsmålet om hvilken nytte myndighetene realistisk sett kan ha av kulturpolitikkforskningen, var det imidlertid for å understreke at den forskningsbaserte kunnskapen ikke på noen enkel og uproblematisk måte leverer løsninger på de utfordringene kulturpolitikken står overfor, hverken med hensyn til den overordnede innretningen på kulturpolitikken i et land eller med hensyn til enkeltstående kulturpolitiske ordninger. I likhet med all annen samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning er kulturpolitikkforskningen alltid av en avgrenset og foreløpig karakter. Den belyser kun deler av den virkeligheten kulturpolitikken griper inn i, og fenomenene som beskrives i forskningen er «bevegelige mål» i den forstand at de er i stadig endring. Dertil kommer at forskningen alltid er en del av, og lar seg prege av, samfunnet den beskriver. Dette viser seg blant annet ved at ulike forskere som studerer det samme samfunnsfenomenet, kommer til forskjellige resultater. Kulturpolitikkforskningen kan derfor ikke avlaste kulturpolitiske myndigheter fra deres beslutningsansvar, like lite som den kan frita kulturpolitiske beslutningstakere fra å måtte utøve politisk skjønn.

Det kulturpolitikkforskningen derimot kan bidra til, for å låne et begrep av sosiologen Fredrik Engelstad, er å skape et «refleksjonsrom» rundt kulturpolitikken.²⁰ Dels er dette et refleksjonsrom for kulturpolitiske beslutningstakere som søker å finne tekniske løsninger på aktuelle kulturpolitiske utfordringer. Dels kan kulturpolitikkforskningen bidra til å skape et videre refleksjonsrom om kulturpolitikken for den allmenne offentligheten. Gjennom å dokumentere og analysere kulturpolitikken, på et overordnet nivå så vel som med henblikk på enkeltstående ordninger, gjør forskningen politikkområdet mer gjennomsiiktig og begripelig for dem som står på utsiden av de politiske beslutningsprosessene. På denne måten kan kulturpolitikkforskningen stimulere til en opplyst offentlig debatt om kulturpolitikken og derigjennom også bidra til å styrke kulturpolitikens demokratiske forankring og legitimitet.

Etter vårt syn er det grunn til å understreke denne demokratifremmende dimensjonen ved kulturpolitikkforskningen. De nordiske landene preges av en utstrakt enighet om mål og virkemiddelbruk i kulturpolitikken. Det er få partipolitiske motsetninger på det kulturpolitiske området og offentlige debatter om kulturpolitikk dreier seg som oftest om krav om økte bevilgninger til kulturinstitusjoner eller kulturlivsaktører.²¹ En følge av dette kan være at viktige deler av kulturpolitikken og underliggende interessemotsetninger i denne, i liten grad gjøres til gjenstand for offentlig debatt. Ved å tydeliggjøre uuttalte premisser og interesser kulturpolitikken hviler på, kan kulturpolitikkforskningen bidra til en mer åpen debatt om dette politikkområdet og til at flere engasjerer seg i kulturpolitiske debatter. Å stimulere til en utvidet offentlig debatt om kulturpolitikken er et viktig demokratisk anliggende, ikke minst fordi kultursektoren gjennom de siste årtiene har blitt et

²⁰ Jfr Engelstad 2014

²¹ Bekcman 2009

større og mer betydningsfullt samfunnsområde, økonomisk og på andre måter. En understrekning av kulturpolitikkforskningens demokratifremmende dimensjon er samtidig en understrekning av kravene som stilles til forskningen om at den skal være uavhengig av sine oppdragsgivere og om at resultatene av forskningen må offentliggjøres. Dette er en form for «samfunnsnytte» som andre typer kunnskapsproduksjon ikke kan tilføre kulturpolitikken.

2. Den nordiske kulturpolitikkforskningens innhold og organisering

I dette kapitlet gjennomgår vi kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene og gjør en vurdering av statusen i det kulturpolitiske forskningsfeltet og kunnskapsbehov som gjøres gjeldende på dette området. Innledningsvis gir vi en karakteristikk av den nordiske kulturpolitikkforskningen som framhever fellestrekkene ved dette forskningsfeltet i de nordiske landene. Dette følges av en gjennomgang av situasjonen på forskningsfeltet i de enkelte landene. Deretter gjør vi en drøfting av organisatoriske utfordringer, kunnskapsbehov og formidlingsbehov som er gjennomgående for landene.

2.1 Kulturpolitikkforskning i Norden

Kulturpolitikkforskningen som foregår i de nordiske landene, er nokså likeartet hva gjelder dens organisering, finansiering og kunnskapsoppbygging. Et fellestrekk ved det kulturpolitiske forskningsfeltet i Norden er at denne forskningen for en stor del blir utført av små og geografisk spredte forskningsmiljøer. Som vi var inne på ovenfor, har utviklingen av kulturpolitikkforskningen i Norden blitt drevet fram av offentlige myndigheters etterspørsel etter slik kunnskap etter etableringen av kulturpolitikken som et selvstendig forvaltningsområde på 1970-tallet. På samme tid som utbyggingen av de kulturpolitiske forvaltningssystemene skapte en etterspørsel etter forsknings- og utredningskompetanse, skapte den også et behov for utdanningstilbud for den framvoksende yrkeskategorien «kulturarbeidere». I flere av de nordiske landene ble disse utdanningstilbudene lagt til høyskoler og utdanningsinstitusjoner i distriktene og dermed ble det skapt fagmiljøer som var interessert i å drive forskning på kulturpolitikk. Dette forklarer langt på vei den desentraliserte strukturen kulturpolitikkforskningstilbudene har i flere av de nordiske landene i dag.²² I de senere årene har det i flere av landene blitt etablert mer eller mindre varige sentre for kulturpolitikkforskning ved disse institusjonene.

Et annet fellestrekk ved kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene er at forskningen for en stor del har hatt form av oppdragsforskning for offentlige myndigheter. De nasjonale forskningsrådene har i nokså liten utstrekning bidratt til finansiering av dette forskningsfeltet fram til nå. En grunn til dette kan være at kulturpolitikkforskningen «faller mellom to stoler», ved at den er for samfunnsvitenskapelig til å kvalifisere for støtte fra humanistiske kulturforskningsprogrammer og for snevert tematisk orientert for programmer for samfunnsforskning. I flere av de nordiske landene har de nasjonale kulturellene, i tråd med deres oppdrag om å overvåke utviklingen på kulturfeltet og å prøve ut nye kulturpolitiske tiltak, hatt en særlig viktig rolle som bestillere og til dels også som utførere av kulturpolitikkforskning. Kulturdepartementene eller departementene som er ansvarlige for kultursaker i disse landene, har også vært en viktig kilde til finansiering av kulturpolitikkforskning, gjennom bestillinger av evalueringer og utredninger. Andre fagdepartementer

²² Mangset 2013.

har også bidratt til finansiering av kulturpolitikkforskning, blant annet gjennom studier som belyser kulturnæringenes omfang og betydning i de nordiske landene. Regionale og lokale kulturmyndigheter er en annen viktig kilde til finansiering av kulturpolitikkforskning. Finansieringen av kulturpolitikkforskning i Norden har også kommet fra overnasjonale organer som EU, Europarådet og Nordisk ministerråd. Vi kommer tilbake til Nordisk ministerråds forskningsengasjement på det kulturpolitiske området i kapittel 3 nedenfor.

At kulturpolitikkforskningen for en stor del har hatt form av oppdragsforskning, innebærer for det første at kunnskapsoppbyggingen innenfor dette forskningsfeltet i stor grad har skjedd gjennom forskning på enkeltstående kulturpolitiske tiltak og ordninger, snarere enn gjennom bredt anlagte studier av kultursektoren. For det andre har oppdragsfokuset medført at forskningen ofte har utgått fra avgrensede problemstillinger knyttet til ønsker om å vurdere konkrete virkninger av kulturpolitiske tiltak, snarere enn fra ønsker om å utvikle generelle perspektiver på kulturpolitikken. I de nordiske landene er det blitt gjennomført slike studier innenfor de fleste kunst- og kulturfeltene, men det er særlig nye kulturpolitiske satsinger og prosjekter og nye utviklingstrekk på det kulturpolitiske området som har blitt belyst i forskningen. Som eksempel kan det nevnes at det har blitt gjennomført flere forskningsprosjekter i Norden de seneste årene som er ment å legge grunnlag for eller vurdere kulturpolitiske innsatser for å fremme kulturelt mangfold i kultursektoren. Et annet eksempel er at en betydelig del av kulturpolitikkforskningen som har blitt utført i Norden de seneste årene, er ment å bidra til utvikling av kulturnæringene (og tilgrensende fenomener som kreative næringer, opplevelsesøkonomi og kulturelt entreprenørskap), som er en annen relativt ny gren av kulturpolitikken.

Siden 1990-tallet har imidlertid perspektivene i den nordiske kulturpolitikkforskningen blitt utvidet i takt med at forskningsfeltet har beveget seg i en akademisk retning. Dette viser seg ved at kulturpolitikkforskere driver mer vitenskapelig publisering enn før, nasjonalt og internasjonalt og ved at flere forskere tar doktorgrad på dette temaet. Ved flere nordiske utdanningsinstitusjoner har det blitt etablert doktorgradsprogrammer innenfor kulturpolitikkforskning. Det har blitt etablert et nordisk vitenskapelig tidsskrift for kulturpolitikkforskning og et tidsskrift som er en publiseringskanal for kulturpolitikkforskning – *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift* og *Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research* – og nordiske kulturpolitikkforskere har siden 1990-tallet vært representert i redaksjonsrådet i det fremste internasjonale kulturpolitiske forskningstidsskriftet, *International Journal of Cultural Policy*. Det er etablert en nordisk forskningskonferanse om kulturpolitikk, som avholdes hvert annet år, og nordiske kulturpolitikkforskere har stått sentralt i etableringen og videreføringen av en internasjonal forskningskonferanse om kulturpolitikk, *The International Conference on Cultural Policy Research*. Gjennom denne utviklingen har det blitt etablert en infrastruktur for kulturpolitikkforskning som bidrar til at forskere fra de ulike nordiske landene i økende grad inngår i et nordisk og internasjonalt forskningsfellesskap.²³

2.2 Forskningsmiljøer, finansieringskilder og forskningstema

I avsnittene som følger gir vi en situasjonsbeskrivelse av kulturpolitikkforskningen i de enkelte nordiske landene. Her beskriver vi forskningsmiljøene som eksisterer i de ulike landene, finansieringskilder for kulturpolitikkforskning og forskningstema som står sentralt i de ulike forskningsmiljøene. En oversikt over publikasjoner fra de omtalte fagmiljøene fra det siste tiåret er vedlagt til slutt i kunnskapsoversikten (vedlegg 2).

²³ Harding og Söderlind 2010, Mangset 2010.

2.2.1 Danmark

I Danmark finnes det i dag flere kulturpolitikkforskningsmiljøer ved universiteter og høyskoler. Forskningsfeltet preges imidlertid av en mangel på finansieringskilder, både for oppdragsforskning og akademisk forskning, så aktiviteten er derfor lavere her enn i enkelte av de andre nordiske landene.

Et av forskningsmiljøene for kulturpolitikkforskning i Danmark er Center for Kulturpolitiske studier ved det Informationsvidenskabelige Akademi, Universitetet i København, som har flere tilknyttede forskere. Senteret har som formål å styrke forskningen om kulturpolitikk og anvendelsen av slik kunnskap og å skape ny viten om kulturpolitikkenes forutsetninger og resultater. Siden etableringen i 1998 har forskere tilknyttet senteret utført en rekke oppdragsforskningsprosjekter. Hovedtyngden av forskningsprosjektene som har blitt gjennomført ved senteret, retter seg inn mot den lokale kulturpolitikken og mot bibliotekspolitikken. De seneste årene har forskningsaktiviteten ved senteret minsket og det har ingen pågående forskningsprosjekter i dag.

Kulturpolitikkforskningen i Danmark utføres også av forskningsmiljøer eller enkeltstående forskere ved Institut for Kunst og Kulturvidenskap, Universitetet i København, ved forskningscenteret Imagine på Copenhagen Business School og Institutt for Æstetiske fag, Universitetet i Århus.

Til forskjell fra kulturpolitikkforskningen i andre nordiske land dreier mye av den danske kulturpolitikkforskningen seg om lokal kulturpolitikk. Et annet sentralt tema i den danske kulturpolitikkforskningen er kulturøkonomi. Mer spesifikt har danske kulturpolitikkforskere gjennomført en rekke forskningsarbeider om kulturnæringenes og opplevelsesøkonomiens samfunnsmessige betydninger. Et tredje framtrædende tema er publikumsutvikling.

Kulturpolitikkforskningen som utføres ved de danske forskningsmiljøene er i første rekke finansiert av regionale og lokale myndigheter og veldedige stiftelser. Statlige instanser bidrar i liten grad til finansiering av kulturpolitikkforskning i Danmark.

2.2.2 Finland

Finland er et av de nordiske landene hvor kulturpolitikkforskningen har best rammevilkår i dag og hvor forskningsaktiviteten er høyest. De mest sentrale miljøene for kulturpolitikkforskning i Finland er i dag forskningscenteret Cupore (Foundation for Cultural Policy Research) og den vitenskapelige staben ved mastergradsprogrammet i kulturpolitikk ved Institutt for samfunnsvitenskap og filosofi, Universitetet i Jyväskylä. Mellom disse institusjonene kan det sies å herske en arbeidsdeling hvor forskningscenteret Cupore utfører mye av oppdragsforskningen om kulturpolitikk i Finland, mens kulturpolitikkforskningen som foregår ved Universitetet i Jyväskylä har en mer akademisk innretning.

Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore ble etablert i 2002 med støtte fra Universitetet i Jyväskylä og fondsstiftelsen The Finnish Cultural Foundation. Stiftelsen har som formål å overvåke utviklingen i finsk og internasjonal kulturpolitikk, stimulere til forskning om kulturpolitikken og å være et forum for diskusjon og debatt om politikkområdet. For å oppfylle disse målsettingene driver stiftelsen et forskningscenter (Cupore), som i tråd med sitt mandat skal produsere og formidle pålitelig informasjon som er relevant for beslutninger på det kulturpolitiske området. Elleve forskere er i dag ansatt ved senteret. Forskningen ved senteret har blant annet omhandlet finske kunst-institusjoner, offentlig bruk av kulturmidler, forholdet mellom kulturpolitikk og kulturelt mangfold, samt metodeutvikling for vurdering av kulturpolitikkenes virkninger og virkningsvurderinger

(«impact assessment») av ulike deler av kulturpolitikken. Cupore er også involvert i utvikling av statistikk og indikatorer på kulturfeltet.

Universitetet i Jyväskylä har siden 1980-tallet drevet undervisning om kulturadministrasjon og kulturledelse. På 1990-tallet ble det etablert et mastergradsprogram i kulturpolitikk (tidligere kalt kulturledelse) og et doktorgradsprogram i det samme emnet. Programmet har i dag åtte vitenskapelig ansatte, flere gjesteforskere og tilknyttede dosenter og åtte doktorgradsstudenter. Sentrale tema i kulturpolitikkforskningen som drives ved Universitetet i Jyväskylä, er kulturpolitikken historie, kulturell bærekraft og lokal kulturpolitikk.

I tillegg til disse miljøene utføres det i dag kulturpolitikkforskning av enkeltstående forskere ved Aalto Universitetet og flere andre utdanningsinstitusjoner i Finland. Det finske kulturrådet (tidligere kalt Sentralkommissionen för konst), hadde tidligere en egen forskningsavdeling som utførte forskning og statistikkproduksjon om kunstnere og kunstners levekår. I 2013 ble imidlertid det finske kulturrådet omorganisert. Det går nå under navnet Center för konsthjelp. En følge av omorganiseringen var at kulturrådets egen forskningsavdeling ble lagt ned, og de tilgjengelige forskningsressursene ble overført til Cupore.

Undervisnings- og kulturministeriet er den viktigste finansieringskilden for kulturpolitikkforskning i Finland i dag. De finansierer både forskningsprosjekter som utføres ved forskningscenteret Cupore, forskningsprosjekter som utføres ved Universitetet i Jyväskylä og forskningsprosjekter ved andre forskningsinstitusjoner. Andre finansieringskilder for kulturpolitikkforskning er blant annet det finske forskningsrådet, Finlands Akademi, private stiftelser og lokale myndigheter.

2.2.3 Færøyene, Grønland og Åland

På Færøyene, Grønland og Åland er det per i dag ingen aktive forskningsmiljø innenfor det som i denne rapporten defineres som kulturpolitikkforskning. Ingen forskere herfra deltar i det nordiske nettverket av kulturpolitikkforskere som publiserer i det nordiske tidsskriftet for kulturpolitikkforskning og som møtes på de nordiske forskerkonferansene. Det finnes likevel i noen grad tilgjengelig kulturpolitisk relevant kunnskap fra de tre øyregionene. Både på Færøyene, Grønland og Åland finnes det kulturstatistikk utarbeidet av egne statistikkbyrå, der kulturinstitusjoner, kulturaktiviteter og kulturvaner i befolkningen kartlegges. På universitetet på Grønland, Ilisimatusarfik, foregår det også undervisning og forskning om Grønlandsk kultur- og samfunns historie, språk og litteratur, men det er ingen spesifikke kulturpolitiske forskningsprosjekter som pågår. Også på Universitetet på Færøyene, Fróðskaparsetur Føroy, finnes det forskningsmiljøer innenfor humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, men uten et spesifikt fokus på kulturpolitikk som tema.

2.2.4 Island

Islandske forskere har i løpet av de siste tiårene skrevet og publisert noen arbeider om kulturpolitiske forhold på Island. Blant annet har det blitt utgitt en bok om islandsk kulturpolitikk. Enkelte islandske kulturpolitikkforskere er del av forskningsmiljøet i andre nordiske land, for eksempel i Danmark, men det finnes ikke noe eget aktivt forskningsmiljø som spesialiserer seg på kulturpolitikk på Island i dag. Som i tilfellet med Færøyene, Åland og Grønland finnes det imidlertid også her tilgjengelig kulturstatistikk og generelle forskningsmiljø innenfor humaniora og samfunnsfag, som potensielt kan inkluderes i en framtidig satsing på kulturpolitikk.

2.2.5 Norge

En betydelig del av kulturpolitikkforskningen i Norge har blitt utført av forskningsmiljøet som er knyttet til forskningsinstituttet Telemarkforskning og Høgskolen i Telemarks avdeling i Bø. Telemarkforskning har en faggruppe for kulturforskning med ca fjorten forskere som har kulturpolitikkforskning som et sentralt arbeidsområde. Kulturpolitikk er en komponent i Høgskolen i Telemarks bachelor- og mastergradsprogrammer i kulturledelse og kulturstudier, så vel som i dens doktorgradsprogram i kulturstudier. Flere ansatte ved høyskolen er bidragsytere til kulturpolitikkforskningen i Norge. I 2004 ble Senter for kultur- og idrettsstudier etablert med formål om å fremme forskning på høyt nivå om kultur og idrettsfeltet med utgangspunkt i de to forskningsmiljøene. Kulturpolitikkforskning har vært tema for en rekke konferanser senteret har avholdt for forskere og praktikere fra kultursektoren. Kulturpolitikkforskingsmiljøet i Bø utfører både akademiske forskningsprosjekter og oppdragsforskning for offentlige myndigheter. Forskningen spenner tematisk over de fleste grener av kulturpolitikken og felter i kulturlivet og omfatter blant annet studier av ulike kunst- og kulturfelt, evalueringer av kulturpolitiske ordninger og prosjekter, levekårsundersøkelser om kunstnere og kulturøkonomiske analyser.

Et annet forskningsmiljø som bidrar til kulturpolitikkforskningen i Norge finnes på Institutt for kultur og kommunikasjon ved Handelshøyskolen BI i Oslo, som tilbyr et bachelorstudium i kultur og ledelse. Flere av de ansatte ved instituttet er bidragsytere til kulturpolitikkforskningen i Norge. Tematisk dreier denne forskningen seg i første rekke om koplinger mellom kulturfeltene og ledelse og næringsvirksomhet.

Andre bidragsytere til kulturpolitikkforskningen i Norge er forskningsinstituttene Østlandsforskning og Agderforskning, som blant annet har gjennomført nasjonale og regionale studier av kulturnæringenes betydning. På Østlandsforskning er analyser av kultur- og opplevelsesnæringer et av temaene innenfor forskningsområdet regional- og næringsforskning og Agderforskning har en egen faggruppe for kultur og næring.

Det utføres også kulturpolitikkforskning ved instituttene for medier og kommunikasjon ved universitetene i Oslo og Bergen og ved samfunnsvitenskapelige institutter på de samme universitetene. Forskere ved disse instituttene har blant annet drevet forskning om maktrelasjoner i kunstfeltet, om kulturpolitikken historie og om tiltak for å fremme kulturelt mangfold i kulturlivet.

I tillegg til disse miljøene utføres det kulturpolitikkforskning av enkeltstående forskere eller mindre fagmiljøer ved flere andre norske universiteter og høyskoler og forskningsinstitutter.

Kulturpolitikkforskningen i Norge er dels finansiert gjennom evaluerings- og utredningsoppdrag for Kulturdepartementet. Andre departementer og regionale og lokale myndigheter bidrar også til oppdragsforskningen på det kulturpolitiske området. FoU-seksjonen i Norsk kulturråd har gjennom tid vært en viktig kilde til finansiering av kulturpolitikkforskning i Norge, samtidig som den selv har utført forsknings- og utredningsoppdrag. Mye av denne forskningsvirksomheten dreier seg om evalueringer av prosjekter og ordninger kulturrådet er ansvarlig for, men FoU-seksjonen har også initiert bredere forskningsprosjekter om blant annet endringer i det lokale kulturlivet og maktforhold i kunstfeltet. Kulturpolitikkforskningen i Norge har i noen grad blitt finansiert gjennom Norges forskningsråd. Her som i de andre nordiske landene er hovedbildet likevel at denne typen forskning faller på siden av forskningsrådets programmer. Den norske regjeringen har imidlertid vedtatt at det skal etableres et femårig forskningsprogram om kultur- og mediesektoren under Norges forskningsråd i 2014.

2.2.6 Sverige

De seneste årene har de sentrale miljøene for kulturpolitikkforskning i Sverige vært å finne på Centrum for kulturpolitisk forskning, ved Institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap, Högskolan i Borås og på forskningsenheten Tema Kultur och samhälle ved Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur (ISAK), Linköpings universitet.

Centrum for kulturpolitisk forskning ble opprettet i 1995 og har til formål å bidra til fordypet kunnskap om kulturpolitikken rolle i samfunnet gjennom forskning. I senterets oppdrag inngår blant annet at det skal initiere, gjennomføre og synliggjøre forskning innenfor det kulturpolitiske området og at det skal bidra til oppbyggingen av en forskerutdanning med relevans for det kulturpolitiske området. Siden 1998 har senteret vært ansvarlig utgiver av *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift*.²⁴ Senteret har i dag seks ansatte forskere, hvorav to er doktorgradsstudenter. Forskningen ved senteret dreier seg i bred forstand om offentlige myndigheters relasjoner til kulturlivet. Forskere ved senteret har i de seneste årene gjennomført prosjekter om lokal og regional kulturpolitikk, biblioteksektoren og forvaltningsreformer i kultursektoren.

Flere forskere Tema Kultur och samhälle ved ISAK, Linköpings universitet har drevet kulturpolitikkforskning og ISAK er i samarbeid med andre enheter ved Linköpings universitet utgiver av tidsskriftet *Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research*. I 2006 ble det opprettet et nasjonalt kunnskapssenter for kulturpolitisk relevant forskning, Swedish Cultural Policy Observatory (SweCult), ved Tema Kultur och samhälle. SweCult var medutgiver av *Culture Unbound*, arrangerte konferanser og publiserte samlinger av kulturpolitikkforskning og kulturstatistikk. SweCults finansiering utløpte i 2013, og som en følge av dette, er kulturpolitikkforskningsaktiviteten ved ISAK redusert.

I tillegg til disse miljøene, finnes mindre miljøer eller enkeltstående forskere som driver kulturpolitikkforskning i Sverige ved tekniske høyskoler, handelshøyskoler og samfunnsvitenskapelige institusjoner ved universiteter og høyskoler. Her kan særlig økonomisk forskning på kulturpolitikk ved Institutionen för samhällsvetenskaper, Södertörns Högskola, trekkes fram som et eksempel.

For å styrke kunnskapsproduksjonen på det kulturpolitiske området opprettet det svenske Kulturdepartementet i 2011 Myndigheten för kulturanalys. Myndigheten för kulturanalys skiller seg fra sentrene for kulturpolitikkforskning vi har beskrevet ovenfor ved at det er en forvaltningsenhet som er direkte underlagt Kulturdepartementet. Enheten har som formål å vurdere, analysere og utrede virkninger av forslag og gjennomførte tiltak på det kulturpolitiske området og å analysere utviklingen på dette og tilgrensende samfunnsområder. I enhetens mandat inngår blant annet at det skal vurdere effektene av den statlige virksomhetsstyringen og bidraget til kulturområdet, at det skal vurdere utviklingen med hensyn til mangfold, tilgjengelighet og likestilling på kulturområdet, og at det skal ha ansvar for den offisielle statistikken på området. Myndigheten för kulturanalys finansierer også oppdragsforskningsprosjekter om kulturpolitikk.

Kulturpolitikkforskningen i Sverige har for tiden få kilder til finansiering. Her, som i de andre nordiske landene, har kulturdepartementet og det statlige kulturrådet hatt en viktig rolle som finansieringskilder for kulturpolitikkforskningen. Etter opprettelsen av Myndigheten för kulturanalys er kulturrådets FoU-engasjement innskrenket til støtte til kunnskapsoppbygging i museumssektoren. Forskningsmidler som Statens kulturråd forvaltet, har blitt overført til

²⁴ Fra 2014 er utgiveransvaret for tidsskriftet flyttet til Handelshøgskolen BI i Norge, med professor Sigrid Røyseng som redaktør.

Myndigheten för kulturanalys. Etter årtusenskiiftet har stiftelsen Riksbankens jubileumsfond vært en viktig økonomisk bidragsyter til kulturpolitikkforskningen.

2.3 Organisatoriske utfordringer i den nordiske kulturpolitikkforskningen

Gjennomgangen av kulturpolitikkforskningens status i de nordiske landene understreker de grunnleggende likhetene mellom landene med hensyn til organiseringen av forskningsfeltet. Unntaket fra denne beskrivelsen er Island, som i dag ikke har noe eget aktivt kulturpolitikkforskningstilbud. I de øvrige landene utføres mye av forskningen av små fagmiljøer tilknyttet sentre for kulturpolitikkforskning ved universiteter og høyskoler og forskningsinstitutter og av et nettverk av enkeltstående forskere ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. I alle landene henter kulturpolitikkforskningen mye av sin finansiering direkte fra statlige, regionale og lokale myndigheter og i mindre grad fra forskningsrådene. Som vi har vært inne på ovenfor, er det en tendens til at kulturpolitikkforskningen «faller mellom to stoler» når det gjelder finansiering fra de nasjonale forskningsrådene. Dels kan dette skyldes at kulturpolitikkforskningens anvendte profil diskvalifiserer den fra slik støtte. Dels kan det skyldes at kulturpolitikkforskningens har en tematisk innretning som gjør at den hverken passer inn i de humanistiske kulturforskningsprogrammene eller i samfunnsvitenskapelige forskningsprogrammer. En følge av kulturpolitikkforskningens avhengighet av oppdragsmarkedet kan være at aktiviteten på forskningsfeltet blir diskontinuerlig. I perioder hvor det er lite etterspørsel etter evalueringer og utredninger blant offentlige myndigheter, kan forskningsaktiviteten stoppe opp.

Gjennomgangen viser også at det er forskjeller mellom de nordiske landene med hensyn til rammevilkår og aktivitetsnivå i kulturpolitikkforskningen. Det er i Finland og Norge at kulturpolitikkforskningen for tiden har best rammevilkår, og det er i disse landene at forskningsaktiviteten er høyest. I Sverige og Danmark er forskningsaktiviteten lavere, mye som følge av en mangel på forskningsfinansiering. At aktivitetsnivået i kulturpolitikkforskningen i Norge og Finland er høyere enn i andre nordiske land, betyr imidlertid ikke at den er tilstrekkelig for å dekke kunnskapsbehovene som gjøres gjeldende på dette området, eller at den står i forhold til myndighetenes forskningsinnsats på andre samfunnsområder som utdanning og helse.²⁵ Hovedutfordringen for kulturpolitikkforskningen er den samme i alle disse landene og har å gjøre med at produksjonsvolumet i forskningsfeltet er lavt, og at de organisatoriske strukturene i forskningsfeltet er svake. I rapporten «En kunnskapsbasert kulturpolitikk» fastslås det at kulturpolitikkforskningen i Norge har en ledende rolle i Norden. Til tross for dette er:

De aktuelle forskningsmiljøene er likevel fortsatt få, små, skjøre og sterkt personavhengige. Som forskningsfelt er kulturpolitikkforskningen svakt finansiert og svakt organisert, og det har vist seg vanskelig å bygge opp robuste forskningsmiljøer. Til tross for enkelte miljøers sterke strategiske satsning og sentrale rolle i et nordisk perspektiv er dette forskningsfeltet preget av små sårbare miljøer, svak rekruttering og høy grad av kompetanselekkasje til andre forskningsfelt.²⁶

²⁵ KUD 2012, NOU 2013: 4.

²⁶ KUD 2012: 28.

Med en større og mer stabil finansiering av aktiviteten i dette forskningsfeltet ville forholdene ligge bedre til rette for en langsiktig kompetanseoppbygging og for at de ulike forskningsmiljøene som finnes på dette området i større grad bindes sammen i et forskningsfelleskap. Dette er avgjørende for å fremme økt kvalitet i kulturpolitikkforskningen, enten det dreier seg om anvendt eller akademisk innrettet forskning.

En forutsetning for kvalitetsforbedring i et forskningsfelt er at forskningen er kumulativ, det vil si at det foregår en kontinuerlig kunnskapsoppbygging og begrepsutvikling innenfor forskningsfeltet. Dette oppnår man ved at det etableres ulike typer mekanismer – faglige nettverk, konferanser, tidsskrifter, samarbeidsprosjekter, m.m. – som bidrar til at forskere som er en del av forskningsfeltet, vurderer og kritiserer hverandres arbeider. Når forskningsmiljøene innenfor et forskningsfelt er spredte og forskningsinnsatsen diskontinuerlig, er det vanskelig å oppnå en slik kumulativ kunnskapsoppbygging. Resultatet kan være at forskningsinnsatsen som skjer på dette området får preg av at den stadig må «starte på nytt». Dette er ikke minst en utfordring i den anvendte forskningen. Evalueringer og utredninger som bestilles av offentlige myndigheter har ofte knappe tids- og ressursrammer og kan gi lite rom for dypning i den eksisterende kunnskapen og faglige debatter for forskere som utfører prosjektene. Dersom ikke forskere som utfører slike oppdrag har tilstrekkelig innsikt i den allerede foreliggende forskningen, kan kvaliteten på arbeidene bli deretter.

2.4 Kunnskapsbehov

Av gjennomgangen vi har gjort av kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene, fremgår det videre at denne forskningen dekker et vidt spekter av tema i de fleste landene. Gjennomgangen tyder på at den tematiske vektleggingen i kulturpolitikkforskningen varierer noe mellom landene. Eksempelvis kan det se ut til at kulturpolitikkforskningen i Danmark i større grad enn i andre nordiske land belyser den lokale kulturpolitikken, at den svenske kulturpolitikkforskningen har en sterkere statsvitenskapelig innretning enn i de andre nordiske landene, og at det gjøres mer forskning på kulturpolitikken historie i Finland enn i de andre landene. Dette kan tilsa at kunnskapsbehovene i kultursektoren varierer en del mellom de enkelte landene. Her skal vi imidlertid avgrense oss til spørsmålet om hvilke kunnskapsbehov som er gjennomgående i den nordiske kulturpolitikken og i den nordiske kulturpolitikkforskningen.

En liste over hvilke typer forskning eller forskningstema som bør prioriteres i kulturpolitikkforskningen, vil se forskjellig ut, avhengig av hvordan man definerer kunnskapsbehovene på dette området. En framgangsmåte kan være å identifisere spesifikke forskningstema, for eksempel knyttet til grener av kulturpolitikken eller endringsprosesser som påvirker kultursektoren, som i liten eller utilstrekkelig grad er belyst i forskningen. Ulempen med denne tilnærmingen er at listen over tema det mangler forskning på innenfor kulturpolitikkforskningen, vil bli svært lang. Det at enkelte tema, som for eksempel kulturelt mangfold eller kulturnæringer, for tiden er mer framtrædende enn andre tema i kulturpolitikkforskningen, er ikke nødvendigvis et uttrykk for at kunnskapsproduksjonen om disse problemstillingene er tilstrekkelig. Kulturpolitikkforskere vi har innhentet synspunkter fra til denne kunnskapskartleggingen, er snarere av en oppfatning om at det «trengs mer av alt», inkludert temaene som er mest belyst i forskningen de siste årene. Dertil kommer at oppfatninger om hvilke forskningstema som er mest presserende, er avhengig av øyet som ser. Kulturpolitikkforskere som er opptatt av et spesifikt tema innenfor kulturpolitikken, tenderer ofte mot å mene at det trengs mer av nettopp denne forskningen. For representanter for de ulike sektorene i kulturlivet er det nærliggende å mene at det er et særlig behov for mer forskning innenfor deres egne virksomhetsområder.

En mer fruktbar tilnærming kan være å ta utgangspunkt i at som et anvendt forskningsfelt er kulturpolitikkforskningen og dens oppdragsgivere best tjent med at forskningsfeltet til en hver tid forvalter en oppdatert empirisk og teoretisk kunnskap om hovedtrekkene i landenes kulturpolitikk og på denne bakgrunn spørre hvilke typer forskning det er behov for å styrke innenfor dette forskningsfeltet. Basert på vår gjennomgang av dette forskningsfeltet og innspillene vi har fått fra kulturpolitikkforskere, vil vi framheve følgende kunnskapsbehov:

For det første er det behov for mer forskning som beskriver og analyserer kulturpolitikken «mainstream». Her sikter vi til forskning som beskriver og analyserer det kulturpolitiske forvaltningssystemet på ulike nivåer, dets oppbygging og virkemåter og formelle og uformelle politiske prosesser som er karakteristisk for sektoren. Vi sikter også til forskning som beskriver og analyserer ulike sider av kulturinstitusjonenes virksomhet og forholdet mellom kulturinstitusjoner og bevilgende myndigheter. I alle de nordiske landene er kulturpolitikken hovedoppgave å forvalte støtten til de etablerte kulturinstitusjonene, og i alle disse landene er de praktiske manifestasjonene av kulturpolitikken framfor noe annet å finne i virksomheten ved kulturinstitusjonene. Som vi har pekt på ovenfor, dreier mye av oppdragsforskningen som skjer på dette forskningsfeltet seg om nye kulturpolitiske prosjekter og tiltak og om kulturelle, sosiale og teknologiske endringsprosesser i kulturlivet. En følge av dette er at mye av kunnskapsoppbyggingen i kulturpolitikkforskningen dreier seg om de delene av kulturpolitikken som ligger på siden av «mainstream». Den offentlige støtten til kulturinstitusjoner og virksomheten ved kulturinstitusjoner er i mindre grad belyst i forskningen.²⁷

For det andre er det behov for å styrke kulturpolitikkforskningen som er basert på kvantitativ metodebruk. Kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene er i hovedsak basert på bruk av kvalitative forskningsmetoder. Forskningen som er basert på kvantitative metoder, står svakere i dette forskningsfeltet. Det er flere grunner til at den kvantitative kulturpolitikkforskningen bør styrkes. Dels har dette å gjøre med at man gjennom kvantitativ metodebruk kan dokumentere strukturer og endringsprosesser i kultursektoren som er «usynlige» i den forstand at de gis liten oppmerksomhet i offentlige debatter om kulturpolitikken. Kvantitativ metodebruk gir på den annen side et grunnlag for å veie betydningene av strukturer og endringsprosesser som vies mye oppmerksomhet i kulturpolitiske debatter og dermed også for å korrigere etablerte sannheter innenfor politikfeltet. Slikt sett kan en økt vektlegging av kvantitativ metodebruk bidra til en mer kritisk og selvkritisk kulturpolitikkforskning. Dels er det også en kjensgjerning at det i mange tilfeller er nettopp kvantitativ kunnskap kulturbyråkrater og kulturpolitikere oppfatter som mest relevant, fordi denne kunnskapen enklere lar seg oversette til forvaltningsspråket. I forlengelsen av dette er det verdt å understreke behovet for utvikling av en mer omfattende og presis kulturstatistikk. I flere nordiske land er de eksisterende kulturstatistikkene utilstrekkelig utviklet som arbeidsredskaper for kulturforvaltningen og som grunnlag for forskning på kultursektoren.²⁸

For det tredje er det behov for å styrke den kulturøkonomiske forskningen. Kunst- og kulturlivet sies gjerne å være kjennetegnet av en «avvisning av økonomien», og denne holdningen gjenspeiles til dels også i den foreliggende kulturpolitikkforskningen, som bare i en begrenset utstrekning omfatter kulturøkonomiske studier. At det finnes en motvilje i kultursektoren mot å betrakte kunst- og kulturvirksomheter i et økonomisk perspektiv, bør imidlertid ikke skygge for det forhold at økonomiske virkemidler står helt sentralt i kulturpolitikken i alle de nordiske landene. Den nordiske kulturpolitikken dreier seg i hovedsak om offentlige pengestøtte til kulturvirksomheter og

²⁷ Henningsen 2014.

²⁸ Månsson 2009, Danielsen 2006.

om bruken av disse ressursene i kulturvirksomhetene. Kulturøkonomiske analyser er derfor et viktig inntak til å oppnå forståelse av kultursektorens virkemåter. Slike studier kan også være viktige bidrag til debatter om hvordan ressursene samfunnet tilfører kulturlivet kan forvaltes på best vis.

For det fjerde er det et behov for å styrke forskningen om kulturpolitikkenes samfunnsmessige virkninger. Målsettinger om at alle skal ha mulighet til å delta i kulturlivet og til å ha tilgang på kulturelle goder, står sentralt i kulturpolitikken de nordiske landene. Som vi har vært inne på ovenfor, er det avgjørende at kulturpolitikkforskningen kan bidra til å belyse spørsmål om hvorvidt og i hvilken utstrekning kulturpolitikken bidrar til å oppfylle disse målsettingene, både på et overordnet plan og med hensyn til enkeltstående ordninger. Det har over tid blitt utført en rekke slike studier i de nordiske landene, men omfanget av disse studiene er ikke tilstrekkelig sett i forhold til hvor sentrale disse målsettingene er for kulturpolitikken. Eksisterende studier viser gjennomgående at ulikhetene i befolkningens kulturdeltakelse har bestått over tid, og at kulturpolitikken derfor ikke lykkes i å oppfylle sine målsettinger på dette området. Dette tilsier at det ikke bare er et behov for flere studier som dokumenterer graden av måloppnåelse på disse områdene, men at det er et særlig behov for studier som kan gi forklaringer på *hvorfor* politikken ikke når sine målsettinger, og som derfor kan gi grunnlag for revidering av virkemiddelbruken. Denne formen for kunnskap kan oppnås gjennom studier som søker å belyse spesifikke sosiale mekanismer som bidrar til opprettholdelsen av ulikheter i kulturdeltakelsen.

For det femte er det et behov for mer sammenliknende kulturpolitikkforskning. Den eksisterende kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene er for en stor del basert på et sektorinternt og nasjonalt perspektiv. En sterkere vektlegging av sammenliknende perspektiver kan være et viktig bidrag til kunnskapsbyggingen i den nordiske kulturpolitikkforskningen. Dels gjelder dette studier som belyser forskjeller og likheter mellom kulturpolitikken og andre politikkområder. Denne typen studier kan være en viktig kilde til å oppnå innsikt om hvilke handlemåter, strukturer og politiske prosesser som er særegne for kulturpolitikken. Dels gjelder dette sammenliknende studier av kulturpolitikken i ulike land. Det er ikke minst grunn til å understreke behovet for forskning om kulturpolitikk i et nordisk perspektiv. Innledningsvis i denne kunnskapsoversikten framhevet vi de mange fellestrekkene mellom kulturpolitikken i de nordiske landene som gjør at det er rimelig å snakke om en nordisk modell på dette samfunnsområdet. Denne påstanden underbygges av forskning som har vært gjort om kulturpolitikk i et nordisk perspektiv og om «den nordiske kulturpolitiske modellen».²⁹ Forskningsinnsatsen på dette området må likevel kunne karakteriseres som svært begrenset.

En styrking av det nordiske sammenliknende perspektivet vil kunne være et viktig bidrag til den generelle forskningsbaserte kunnskapen om kulturpolitikk i disse landene, blant annet gjennom å bidra til en klargjøring av hvordan kulturpolitikken i de nordiske landene skiller seg fra kulturpolitikken i andre deler av verden. Ikke minst vil en styrking av det nordiske perspektivet i kulturpolitikkforskningen kunne være viktig i et anvendt perspektiv. Likhetene mellom de nordiske samfunnene og de grunnleggende likhetene i kulturpolitikken som føres i disse landene, gjør at systematiske sammenligninger mellom landene kan være en viktig kilde til politikkrelevante innsikter. Dette kan for eksempel dreie seg om i hvilken grad landene lykkes i å oppfylle felles mål på det kulturpolitiske området og om virkemiddelbruken som benyttes i de enkelte landene for å oppnå disse målene, eller det kan dreie seg om sammenligninger av hvordan de enkelte landene innretter seg for å møte utfordringer som angår alle landene, for eksempel knyttet til digitalisering, mangfold eller kulturnæringene, og om erfaringer de høster fra dette arbeidet.

²⁹ Duelund 2003, Mangset m.fl. 2008.

2.5 Formidling og anvendelse av kulturpolitikkforskning

Temaet for denne kunnskapskartleggingen har vært den nordiske kulturpolitikkforskningen og organisatoriske utfordringer og kunnskapsbehov som gjør seg gjeldende innenfor dette forskningsfeltet. Vi har tatt utgangspunkt i oppfatningen om at kulturpolitikkenes voksende betydning som samfunnssektor og at den tiltagende kompleksiteten i denne sektoren skaper et økende behov for forskningsbasert kunnskap som grunnlag for en demokratisk fundert styring av sektoren. Det ligger imidlertid ingen automatikk i at en økt produksjon av politikkrelevant kunnskap om denne samfunnssektoren vil føre til en mer kunnskapsbasert kulturpolitikk. For at kulturpolitiske beslutningstakere i større grad skal gjøre bruk av kunnskapen som fremkommer gjennom kulturpolitikkforskning, kreves det også at forskningen gjøres tilgjengelig for kulturforvaltningen og at kulturforvaltningen utvikler interne rutiner og arbeidsmåter som fremmer bruk av forskningsbasert kunnskap. I flere nylig utførte utredninger på det kulturpolitiske området blir det pekt på viktigheten av at kulturforvaltningen i større grad bør gjøres i stand til å nyttiggjøre seg av forskningen som produseres på dette området.³⁰

Dels dreier denne utfordringen seg om å gjøre den aktuelle forskningslitteraturen tilgjengelig for kulturforvaltningen. Som vi har vært inne på ovenfor, preges kulturpolitikkforskningen i de fleste nordiske landene av at den utføres av små fagmiljøer eller enkeltforskere som er spredt mellom ulike forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Dette gjør at det kan være vanskelig for både forskere og kulturforvaltningen å få oversikt over den pågående forskningen. En mulig løsning på dette problemet kan ligge i utvikling av databaser og lignende informasjonskanaler.³¹ Dels dreier utfordringen seg om at det kan være vanskelig for dem som ikke er forskere selv å oppnå en god forståelse av innholdet i denne forskningslitteraturen og av de mulige implikasjonene den kan ha med hensyn til framtidig politikktutvikling. Dette understreker behovet for møteplasser hvor kulturpolitikkforskere kan komme sammen med representanter for kulturforvaltningen og kultursektoren for drøftinger av forskning som gjøres på dette området. I flere av de nordiske landene er det etablert konferanser som fungerer som møteplasser mellom kulturpolitikkforskere og praktikere eller som har potensial til å kunne utvikles til slike møteplasser. Dersom den nordiske kulturpolitikken i sterkere grad skal kunne leve opp til idealet om en kunnskapsbasert kulturpolitikk, er det avgjørende å utvikle slike delte fora for meningsutveksling om kulturpolitikkforskning.

³⁰ KUD 2012, NOU 2013: 4, Harding og Söderlind 2010.

³¹ Harding og Söderlind 2010

3. Kulturpolitikkforskningen og Nordisk ministerråd

I gjennomgangen av den nordiske kulturpolitikkforskningen vi har gjort i de foregående avsnittene har vi rettet oppmerksomheten mot dette forskningsfeltets status i de enkelte nordiske landene. Samtidig har vi framhevet organisatoriske utfordringer og kunnskapsbehov på dette området som de nordiske landene har til felles. Avslutningsvis i denne kunnskapsoversikten vil vi vende oppmerksomheten mot Nordisk ministerråd og det nordiske kultursamarbeidets mulige roller i utviklingen av den nordiske kulturpolitikkforskningen.

3.1 Nordisk samarbeid om kulturpolitikkforskning

Nordisk ministerråd har tidligere gitt vesentlige bidrag til den nordiske kulturpolitikkforskningen. I perioden 1998 – 2004 finansierte Nordisk ministerråd gjennom Nordisk kulturfond forskningsprosjektet «The Nordic Cultural Policy in Transition», som blant annet resulterte i boken *The Nordic Cultural Model*, som utkom i 2003.³² Siden dette har ministerrådets forskningsengasjement på det kulturpolitiske området vært begrenset til en del mindre innsatser. I løpet av de senere årene har ministerrådet blant annet bestilt evalueringer av egen virksomhet innenfor kultursamarbeidet, gitt støtte til utgivelsen av en debattbok om nordisk kulturpolitikk og gitt støtte til et utredningsprosjekt om nordisk kulturpolitikk gjennom Nordisk kulturfond.³³ I 2013 ga Nordisk ministerråd også økonomisk støtte til den nordiske konferansen for kulturpolitikkforskning, som ble arrangert i København. I etterkant av denne konferansen har det blitt tatt et initiativ for å etablere et nordisk forskernettverk, der Nordisk ministerråd også har vært med i prosessen.

På tross av disse eksemplene må det kunne fastslås at den nordiske innsatsen på dette området er utilstrekkelig, ikke minst med tanke på den strategiske rollen det nordiske samarbeidet *kan* hatt for å fremme utvikling i det kulturpolitiske forskningsfeltet på tvers av de nordiske landene. Gjennomgangen og vurderingene av statusen i kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene vi har gjort ovenfor, tilsier nettopp at et utvidet nordisk samarbeid kan ha en nøkkelrolle i utviklingen av dette forskningsfeltet. Som vi har vist, er det både organisatoriske og rent forskningsmessige grunner til at det er ønskelig med et større nordisk engasjement på dette området.

I de foregående avsnittene har vi sett at det har foregått en oppbygging av det man kan kalle for en infrastruktur for kulturpolitikkforskning i de nordiske landene, gjennom etableringer av sentre for slik forskning ved universitet og høyskoler og gjennom etablering av nasjonale, nordiske og internasjonale konferanser og tidsskrifter for kulturpolitikkforskning. Som et resultat av denne utviklingen, som for en stor del har blitt drevet fram av forskningsmiljøene selv snarere enn av strategiske innsatser fra myndighetene, har kulturpolitikkforskningen i løpet av de siste to tiårene blitt styrket som et selvstendig forskningsfelt, også på et nordisk nivå. Vi har imidlertid også vist at kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene fortsatt preges av å være et lite og underfinan-

³² Duelund 2003.

³³ Berge og Mangset 2011, Nordisk ministerråd 2012, Michnik 2011.

siert forskningsfelt. Hovedutfordringen for det kulturpolitiske forskningsfeltet i alle de nordiske landene er at produksjonsvolumet i forskningen er lav, og at de organisatoriske strukturene i forskningsfeltet er svake. Dette ligger til hinder for en langsiktig kompetanseoppbygging innenfor forskningsfeltet. Det ligger også til hinder for å oppnå en kvalitetsheving på forskningen som produseres innenfor dette forskningsfeltet.

Dersom kunnskapsproduksjonen innenfor kulturpolitikkforskningen skal komme opp på et slikt nivå at den legger grunnlaget for en kunnskapsbasert kulturpolitikk, forutsetter dette i alle de nordiske landene en opptrapping av myndighetenes ressursbruk. Selv om myndighetene i flere av de nordiske landene i løpet av de siste årene har demonstrert en større vilje til å styrke kunnskapsproduksjonen på det kulturpolitiske området, er det lite sannsynlig at forskningsfeltet vil oppnå en tilstrekkelig finansiering i noen av landene i den nære framtiden. En annen og sannsynligvis mer effektiv måte å styrke dette forskningsfeltet på ligger i å utvikle og utvide strukturene som finnes på nordisk nivå og å styrke kulturpolitikken som et nordisk forskningsfelt. Om det ikke realistisk sett lar seg gjøre å skape sterke nasjonale kulturpolitiske forskningsfelt i de nordiske landene, så lar dette seg enklere oppnå på et nordisk nivå. Dersom de nordiske landene går sammen om en satsing, vil dette kunne gi en betydelig merverdi i form av kunnskapsoppbygging og kvalitetsheving i kulturpolitikkforskningen.

I tillegg til de organisatoriske gevinstene som kan oppnås i kulturpolitikkforskningen gjennom nordisk samarbeid, er det vektige forskningsmessige grunner til å ønske seg en utvidelse av forskningen som belyser den nordiske dimensjonen i kulturpolitikken. Den nordiske kulturpolitiske modellen er et opplagt, men allikevel understudert tema i kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene. Forskning som belyser likheter og forskjeller i kulturpolitikken i de nordiske landene, og hvordan kulturpolitikken i Norden skiller seg fra andre land og regioner, kan være et viktig bidrag til oppbyggingen av generell forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikken. Samtidig er dette et forskningstema som vil kunne resultere i kunnskap med høy relevans for kulturforvaltningen i de ulike landene, og som vil kunne legge grunnlag for en systematisk erfaringsutveksling mellom de nordiske landene på det kulturpolitiske området.

3.2 Økt nordisk innsats for en kunnskapsbasert kulturpolitikk

En økt satsing på kulturpolitikkforskning på nordisk nivå vil altså kunne være et viktig bidrag til å styrke dette forskningsfeltet i alle de nordiske landene og vil kunne bidra til at landene i større grad blir i stand til å virkeliggjøre idealet om en kunnskapsbasert kulturpolitikk. Det er derfor prisverdig at Nordisk ministerråd har valgt å løfte fram dette temaet gjennom å finansiere denne kunnskapskartleggingen. Initiativet bør følges opp gjennom etablering av en dialog mellom Nordisk ministerråd og de nasjonale myndighetene om behov som gjøres gjeldende på dette området, og om hvilke tiltak som kan gjøres på nordisk nivå for å styrke det kulturpolitiske forskningsfeltet. Mer spesifikt er våre anbefalinger til Nordisk ministerråd:

For det første at Nordisk ministerråd bør etablere et forskningsprogram for kulturpolitikkforskning. Et slikt forskningsprogram vil være en flerårig satsing som gir støtte til flere forskningsprosjekter som er basert på samarbeid mellom nordiske kulturpolitikkforskere og som skal fremskaffe kunnskap som er relevant for alle de nordiske landene. Forskningsprogrammet må ha som formål å bidra til kompetanseoppbygging i det kulturpolitiske forskningsfeltet og til å styrke kulturpolitikkforskningen som et nordisk forskningsfelt. Forskningsprogrammet må bygge på en forståelse

av at kulturpolitikkforskningen er et anvendt forskningsfelt, og at det kan styrkes i så henseende gjennom en oppbygging av generelle kunnskap om det kulturpolitiske samfunnsområdet. Programmet bør innrettes på en slik måte at det bidrar til utviklingen av ny generell kunnskap om kulturpolitikken og kultursektorens virkemåter langs de linjene vi har trukket opp i avsnitt 2.4 ovenfor. Mer spesifikt bør forskningsprogrammet bidra til:

- En utdypende forståelse av «den nordiske kulturpolitiske modellen» gjennom analyser av likhetstrekk og forskjeller i kulturpolitikken i de nordiske landene og sammenlikninger av de nordiske landenes kulturpolitikk med kulturpolitikken andre steder i verden.
- Sammenlikninger av kulturpolitikken i de nordiske landene med hensyn til oppfyllelsen av sentrale kulturpolitiske målsettinger, virkemiddelbruk og organisatoriske løsninger.
- Analyser av endringsprosesser som virker inn på kulturlivet i de nordiske landene og hvordan kulturpolitikken i de ulike landene søker å håndtere disse utfordringene.

Tatt i betraktning av at kulturpolitikkforskningen henter sin berettigelse fra å være et anvendt forskningsfelt som skal bidra til en kunnskapsbasert kulturpolitikk, bør det legges vekt på at kunnskapen som framkommer gjennom programmet må formidles og gjøres tilgjengelig for kulturforvaltningen og kulturpolitiske beslutningstakere i de nordiske landene. Som en del av forskningsprogrammet bør det derfor etableres en årlig konferanse eller seminar som skal fungere som en møteplass for kulturpolitikkforskere og kulturpolitikere, kulturbyråkrater og representanter for kultursektoren i de nordiske landene. Etableringen av et slikt program forutsetter samarbeid og støtte fra de respektive lands forskningsråd, kulturdepartementer og andre instanser som kulturråd, Myndighet for kulturanalyse og nasjonale forskningsfond.

For det andre bør Nordisk ministerråd, uavhengig av etableringen av et slikt program, legge større vekt på innsatser for å fremme en kunnskapsbasert kulturpolitikk som en del av den løpende virksomheten i kultursamarbeidet. Vi har sett at Nordisk ministerråd har erfaring med å finansiere forsknings- og utredningsprosjekter om kulturpolitikk, men at ministerrådet for tiden ikke har noen systematisk politikk for å fremme kulturpolitikkforskning og bruk av slik kunnskap. Tiltak som stimulerer til økt produksjon og bruk av forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikken bør i framtiden gjøres til en selvsagt del av virksomheten knyttet til kultursamarbeidet. Tiltak som kan bidra til dette er:

- At alle større prosjekter eller tiltak som Nordisk ministerråd igangsetter, utrustes med en forskningskomponent.
- At Nordisk ministerråd utvikler rutiner for å innhente råd og innspill fra kulturpolitikkforskningen med hensyn gjennomføringen av dets kulturstrategi.
- At Nordisk ministerråd påtar seg en pådriverrolle med hensyn til formidling av forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikk, for eksempel gjennom utgivelser av egne publikasjoner med bidrag fra kulturpolitikkforskere eller gjennom etablering av en nordisk database for kulturpolitikkforskning.
- At Nordisk ministerråd bidrar til etablering av konferanser eller seminarer som kan fungere som møteplasser mellom kulturpolitiske beslutningstakere og kulturpolitikkforskere.
- At Nordisk ministerråd påtar seg en rolle som tilrettelegger for samarbeid og nettverk mellom kulturpolitikkforskere på nordisk nivå.

4. Oppsummeringer og anbefalinger

I denne kunnskapsoversikten har vi gjennomgått og vurdert statusen til kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene. Vi har tatt utgangspunkt i en oppfatning om at som en anvendt kunnskap fungerer kulturpolitikkforskningen best i samspill med en akademisk innrettet forskning – det er da den gir opphav til forskning av høy kvalitet og det er da den blir mest nyttig for kulturpolitiske beslutningstakere.

Vi har framhevet at kulturpolitikkforskningen kan bidra til å skape et refleksjonsrom rundt kulturpolitikken og at den, mer spesifikt, gir grunnlag for planlegging og utforming av kulturpolitiske tiltak, at den gir grunnlag for å vurdere kulturpolitiske tiltak og at den gir grunnlag for problematisering og drøfting av overordnede mål og strategier i kulturpolitikken. Denne kunnskapen er en ressurs for beslutningstakere som driver styring av kultursektoren. Kunnskapen er også en ressurs for den allmenne offentligheten som interesserer seg for kulturpolitiske spørsmål og bidrar slik til å styrke kulturpolitikkenes demokratiske forankring.

Vi har vist at kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene er et lite forskningsfelt som består av små og spredte forskningsmiljøer. Gjennom de siste tiårene har kulturpolitikkforskningen i Norden blitt styrket som et selvstendig forskningsfelt, blant annet gjennom etableringer av konferanser og tidsskrifter på nasjonalt og nordisk nivå. Kulturpolitikkforskningen i de nordiske landene henter imidlertid fortsatt det meste av sin finansiering direkte fra offentlige myndigheter gjennom oppdragsmarkedet og dette preger kunnskapsoppbyggingen og aktiviteten i forskningsfeltet.

I gjennomgangen av det kulturpolitiske forskningsfeltet i de enkelte landene så vi at rammevilkårene for denne typen forskning for tiden er best i Finland og Norge. I Sverige og Danmark er finansieringen av kulturpolitikkforskning for tiden liten. Island har ikke et eget aktivt kulturpolitikkforskingsmiljø, dette gjelder også for Færøyene, Grønland og Åland. Vi har framhevet at, på tross av disse forskjellene, er hovedutfordringen i dette forskningsfeltet den samme i alle de nordiske landene, nemlig at produksjonsvolumet i forskningsfeltet er lavt og at de organisatoriske strukturene svake. Med en opptrapping av finansieringen til dette forskningsfeltet ville forholdene ligge til rette for økt forskningsproduksjon og for en kvalitetsheving i forskningen.

Når det gjelder kunnskapsbehov, har vi pekt på at det bør stimuleres til mer forskning som omhandler kulturpolitikkenes «mainstream», det vil si det kulturpolitiske forvaltningssystemet og virksomheten ved de offentlig finansierte kulturinstitusjonene. Vi har pekt på behovet for å styrke den kvantitative kulturpolitikkforskningen og for å styrke kulturøkonomiske analyser som et inntak til forståelse av kulturpolitikken. Vi har også pekt på behovet for økt forskning om kulturpolitikkenes virkninger, eller «social impacts» og behovet for mer sammenliknende kulturpolitikkforskning. Det er et særlig behov for å styrke det nordiske sammenliknende perspektivet i kulturpolitikkforskningen.

Å skape sterke nasjonale kulturpolitiske forskningsfelt vil kreve en opptrapping av myndighetenes ressursinnsats på dette området i alle de nordiske landene. Alle disse landene vil kunne ha mye å vinne på at kulturpolitikkforskningen styrkes som et nordisk forskningsfelt. Nordisk ministerråd har i dag kun et begrenset forskningsengasjement på det kulturpolitiske området.

På denne bakgrunn er vår anbefaling til Nordisk ministerråd, for det første, at det bør etableres et nordisk forskningsprogram om kulturpolitikk som har til formål å bidra til å styrke kulturpolitikkforskningen som et nordisk forskningsfelt gjennom samarbeidsprosjekter. Forskningsprogrammet må bygge på en forståelse av at kulturpolitikkforskningen er et anvendt forskningsfelt og at det kan styrkes i så henseende gjennom en oppbygging av generell kunnskap om det kulturpolitiske samfunnsområdet. Programmet bør innrettes på en slik måte at det bidrar til utviklingen av ny generell kunnskap om kulturpolitikken og kultursektorens virkemåter og til en utdypende forståelse av den «nordiske kulturpolitiske modellen». Som en del av forskningsprogrammet bør det etableres en årlig konferanse som skal fungere som en møteplass for kulturpolitikkforskere og kulturpolitikere, kulturbyråkrater og representanter for kultursektoren i de nordiske landene.

For det andre bør Nordisk ministerråd, uavhengig av etableringen av et slikt program, legge større vekt på innsatser for å fremme en kunnskapsbasert kulturpolitikk som en del av den løpende virksomheten i kultursamarbeidet. Dette kan blant annet oppnås gjennom at alle større prosjekter eller tiltak Nordisk ministerråd igangsetter, utrustes med en forskningskomponent; ved at Nordisk ministerråd utvikler rutiner for å innhente råd og innspill fra kulturpolitikkforskningen med hensyn gjennomføringen av dets kulturstrategi; ved at Nordisk ministerråd påtar seg en pådriverrolle med hensyn til formidling av forskningsbasert kunnskap om kulturpolitikk, for eksempel gjennom utgivelser av egne publikasjoner med bidrag fra kulturpolitikkforskere eller gjennom etablering av en nordisk database for kulturpolitikkforskning; ved at Nordisk ministerråd bidrar til etablering av konferanser eller seminarer som kan fungere som møteplasser mellom kulturpolitiske beslutningstakere og kulturpolitikkforskere; og ved at Nordisk ministerråd påtar seg en rolle som tilrettelegger for samarbeid og nettverk mellom kulturpolitikkforskere på nordisk nivå.

Referanser

- Beckman, Svante (2008): «Innledning». I *Kultur Sverige 2009*. SweCult/Linköpings universitet.
- Berge, Ola K., Mangset, Per (2011): *Nytt Nordisk kultursamarbeid. Evaluering av reformen av nordisk kultursamarbeid 2007-2009*. TF-rapport nr. 285. Telemarkforskning.
- Duelund, Peter (2003): *The Nordic Cultural Model*. Copenhagen: Nordic Cultural Institute.
- Engelstad, Fredrik (2014): «Om forholdet mellom politikk og kunnskap». I Winkelmann, Anette, Johansson, Marit (red.): *Kulturrikets tilstand 2013. Konferanserapport*. Telemarkforskning, under utgivelse.
- Esping-Andersen, G. (1999): *Social Foundations of Postindustrial Economies*. Oxford: Oxford University Press.
- Harding, Tobias, Söderlind, Åsa (2010): *Nasjonell overblikk over kulturpolitisk relevant forskning*. Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås och SweCult, Linköpings universitet.
- Henningsen, Erik (2014): «En kunnskapsbasert kulturpolitikk». I Winkelmann, Anette, Johansson, Marit (red.): *Kulturrikets tilstand 2013. Konferanserapport*. Telemarkforskning, under utgivelse.
- Kleberg, Carl-Johan (2008): «Frågan om kulturpolitiken lyckats». I *KulturSverige 2009*. SweCult/Linköpings universitet.
- Kulturdepartementet (2012): *En kunnskapsbasert kulturpolitikk*. Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalg.
- Mangset, Per (2010): «Etablering av nye kulturstudier innenfor akademien. «Cultural studies» og «cultural policy research» - dialog eller konflikt? I *Tidsskrift for kulturforskning no 4/2010*.
- Mangset, Per (2012): *Demokratisering av kulturen? Om sosial ulikhet i kulturbruk og deltakelse*. TF-notat nr.7/2012. Telemarkforskning.
- Mangset, Per (2013): *Forskning om kulturpolitikk*. Foredrag Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.
- Mangset, Per, Kangas Anita, Skot-Hansen, Dorte og Vestheim, Geir (2008): «Nordic cultural policy». I *International Journal of Cultural Policy*, vol. 14.
- Michnik, Katarina (2011): *Lokal kulturutvikling i nordisk perspektiv. Nordisk utredning*. Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås.
- Månsson, Sten (2008): «Att mäta det omätbara: Kulturstatistikens roll och utvecklingsbehov». I *KulturSverige 2009*. SweCult/Linköpings universitet.
- Nordisk ministerråd (2012): *Den utmanande diskussionen. Debattskrift om kulturpolitikk og identiteter i Norden*.

Nordisk ministerråd (2013): *Nordisk ministerråds strategi for det nordiske kultursamarbeidet 2013–2020*.

Norges forskningsråd (2003): *Kunnskapsbehov i kultursektoren*.

NOU 2013: 4: *Kulturutredningen 2014*.

Sayer, Andrew (2000): *Realism and Social Science*. London: Sage.

Vedlegg 1: Liste over bidragsytere

Innspill til innholdet i denne rapporten har framkommet gjennom intervjuer, møter, uformelle samtaler og epostkorrespondanse med forskere fra de fem nordiske land.

Følgende personer har bidratt med innspill:

- Trine Bille, lektor, PhD, Copenhagen Business School, Danmark.
- Louise Ejgod Hansen, post.doc, Aarhus Universitet, Danmark.
- Nanna Kann-Rasmussen, lektor, PhD, Københavns Universitet, Danmark.
- Dorte Skot-Hansen, lektor, PhD, Københavns Universitet, Danmark.
- Bjarki Valtýsson, lektor, PhD, Københavns Universitet, Danmark/Island.
- Christian S. Nissen, rådgiver, København, Danmark.
- Pasi Saukkonen, forsker, Cupore, Finland.
- Tobias Harding, senior lecturer, PhD, University of Jyväskylä, Finland.
- Sigrid Røyseng, professor, Handelshøgskolen BI, Norge.
- Ole Marius Hylland, forsker 1, Telemarksforskning, Norge.
- Per Mangset, professor, Høgskolen i Telemark/Telemarksforskning, Norge.
- Egil Bjørnsen, førsteamanuensis, Høgskolen i Telemark/Agderforskning, Norge.
- Jenny Johannisson, universitetslektor, Høgskolan i Borås, Sverige.
- Anders Frenander, professor, Høgskolan i Borås, Sverige.
- Erik Peurell, vikarierende myndighetschef, Myndigheten för kulturanalys, Sverige.

Vedlegg 2: Utvalgte publikasjoner

Følgende liste er en oversikt over utvalgte publikasjoner som er produsert av forskere tilknyttet de nordiske forskningsmiljøene som er beskrevet i rapporten. Utvalget er selektivt, og må snarere forstås som en eksemplifisering av hvilke tematiske fokusområder, perspektiver og institusjoner som preger den nordiske kulturpolitikkforskningen, snarere enn en fullstendig oversikt over alle tilgjengelige publikasjoner. Oversikten nedenfor viser publikasjoner fra de siste ti år, og internasjonalt publiserte vitenskapelige artikler, bøker og doktorgrader er vektlagt til fordel for utredninger og evalueringsrapporter.

En sentral publiseringskanal for nordiske kulturpolitikkforskere er *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*. Vi har ikke her listet opp alle artikler publisert i dette tidsskriftet det siste tiåret, men anbefaler tidsskriftets hjemmeside for oversikt over nylig publiserte artikler. Se <http://www.idunn.no/ts/nkt>.

Publikasjoner som er utgitt i Danmark og/eller publisert av danske forskere:

- Balling, Gitte og Nanna Kann-Christensen (2013): What is a non-user? An analysis of Danish surveys on cultural habits and participation. *Cultural Trends*, 22 2/2013.
- Bille, Trine (2008): Cohort effects, age effects, and period effects in the participation in the arts and culture in Denmark 1964–2004 1. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Bille, Trine og Mark Lorenzen (2008): *Den danske oplevelsesøkonomi: afgrænsning, økonomisk betydning og vækstmuligheder*. Fredriksberg: Imagine.. og Samfundslitteratur.
- Bille, Trine (2009): Oplevelsesøkonomiens betydning i økonomien og kulturpolitikken. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 1/2009.
- Bille, Trine (2011): The Scandinavian approach to the experience economy – does it make sense? *International Journal of Cultural Policy*, 18 1/2011.
- Duelund, Peter (2001): Cultural Policy in Denmark. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 31 1/2001.
- Duelund, Peter, Anita Kangas, Marit Bakke og Thorvald Sirnes (2003): *The Nordic cultural model*. Copenhagen: Nordic Cultural Institute.
- Duelund, Peter (2008): Nordic cultural policies: A critical view. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Duelund, Peter (2010): Jürgen Habermas, The structural transformation of the public sphere: an inquiry into a category of bourgeois society. *International Journal of Cultural Policy*, 16 1/2010.
- Ejgod Hansen, Louise (2009): *Teaterkunst og teaterpolitik: en analyse af sammenhængene mellem de kulturpolitiske rammer og den kunstneriske kvalitet hos egnteatrene*. Århus: Århus universitet.
- Givskov, Cecilie (2013): Institutionalization through Europeanization: the Danish film policy reforms of the 1980s and 1990s. *International Journal of Cultural Policy*, 20 3/2013.
- Langsted, Jørn (1999): The regionalisation of cultural policy: Danish experiences in a global perspective. *International Journal of Cultural Policy*, 6 1/1999.
- Langsted, Jørn (2004): Evalueringer i kulturpolitikken - en forskningsgenre? I: Røyseng, Sigrid og Solhjell, Dag (red.): *Kultur, politikk og forskning. Festskrift til Per Mangset på 60-årsdagen*. Bø: Telemarksforskning.
- Lindelof, Anja Mølle (2014): Audience development and its blind spot: a quest for pleasure and play in the discussion of performing arts institutions. *International Journal of Cultural Policy*.

- Skot-Hansen, Dorte (1998): *Holstebro i verden - verden i Holstebro. Kulturpolitik og -debat fra tresserne til i dag*. Århus: Klim.
- Skot-Hansen, Dorte (2002): Danish cultural policy- from Monoculture towards Cultural Diversity. *International Journal of Cultural Policy*, 8 2/2002.

Publikasjoner som er utgitt i Finland og/eller publisert av finske forskere:

- Alasuutari, Pertti (2011): Spreading global models and enhancing banal localism: the case of local government cultural policy development. *International Journal of Cultural Policy*, 19 1/2011.
- Heikkinen, Merja (2000): Artist policy in Finland and Norway: A comparison of two schemes of direct support for artists. *International Journal of Cultural Policy*, 7 2/2000.
- Heikkinen, Merja (2003): *The Nordic model for supporting artists: public support for artists in Denmark, Finland, Norway and Sweden*. [Helsinki]: Arts Council of Finland.
- Heikkinen, Merja (2005): Administrative definitions of artists in the Nordic model of state support for artists. *International Journal of Cultural Policy*, 11 3/2005.
- Heikkinen, Merja (2008): Government policy and definitions of art – The case of comics. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Heikkinen, Timo (2000): In from the margins: The city of culture 2000 and the image transformation of Helsinki. *International Journal of Cultural Policy*, 6 2/2000.
- Häyrynen, Simo (2012): A centralised market orientation: the implicit determinants of Finnish cultural policy in 1990–2010. *International Journal of Cultural Policy*, 19 5/2012.
- Karaiste, Mikko Tapani (2010): Delete: The virtue of forgetting in the digital age. *International Journal of Cultural Policy*, 16 4/2010.
- Karttunen, Sari (2013): Cultural policy, work and identity: the creation, renewal and negotiation of professional subjectivities. *International Journal of Cultural Policy*, 20 3/2013.
- Pyykkönen, Miikka (2011): Becoming Europeans: cultural identity and cultural policies. *International Journal of Cultural Policy*, 17 3/2011.
- Saukkonen, Pasi og Miikka Pyykkönen (2008): Cultural policy and cultural diversity in Finland. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Silvanto, Satu, Maaria Linko og Timo Cantell (2008): From enlightenment to experience: cultural centres in Helsinki neighbourhoods. *International Journal of Cultural Policy*, 14 2/2008.
- Sokka, Sakarias og Anita Kangas (2007): Intellectuals, nationalism, and the arts. *International Journal of Cultural Policy*, 13 2/2007.

Publikasjoner utgitt av forskere fra Færøyene, Grønland og Åland:

- Link til kulturstatistikk produsert og utgitt av Ålands statistikk- og utredningsbyrå:
http://www.asub.ax/statistic_detail.con?iPage=43&m=74&sub=2
- Link til statistikk om kultur, opplysning og kirke, produsert og utgitt av Grønlands statistikk:
<http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=SA&version=201320>
- Link til kulturstatistikk produsert og utgitt av Hagstova Føroya, statistikkbyrået på Færøyene:
http://www.hagstova.fo/portal/page/portal/HAGSTOVAN/Statistics_%20Faroe_Islands/Statistics/Education%20and%20culture.

Publikasjoner utgitt av forskere fra Island:

- Rastrick, Ólafur (2010): What about cultural policy? Interdisciplinary perspectives on culture and politics. *International Journal of Cultural Policy*, 16 4/2010.
- Valtysson, Bjarki (2010): Access culture: Web 2.0 and cultural participation. *International Journal of Cultural Policy*, 16 2/2010.
- Valtysson, Bjarki (2011): The digital public sphere: challenges for media policy. *International Journal of Cultural Policy*, 18 2/2011.
- Link til kulturstatistikk produsert og utgitt av Hagstofa Íslands, det Islandske statistikkbyrået:
<http://www.statice.is/Statistics/Culture>.

Publikasjoner som er utgitt i Norge og/eller publisert av norske forskere:

- Aagedal, Olaf, Helene Egeland og Marianne Villa (2009): *Lokalt kulturliv i endring*. Oslo: Norsk kulturråd.
- Aslaksen, Ellen K. (2004): *Ung og lovende. Unge kunstnere - erfaringer og arbeidsvilkår*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Bergsgard, Nils Asle og Anders Vassenden (2011): *Et skritt tilbake? En sosiologisk studie av unge norske kunstnere med innvandrerbakgrunn*. Oslo: Norsk kulturråd.
- Bjørnsen, Egil (2009): *Norwegian Cultural Policy: A Civilising Mission?*: Phd. ved Centre for Cultural Policy Studies, University of Warwick.
- Bjørnsen, Egil (2012): Norwegian cultural policy - A civilising mission? The Cultural Rucksack and abstract faith in the transforming powers of the arts. *Poetics*, 40 4/2012.
- Dahl, Hans Fredrik og Tore Helseth (2006): *To knurrende løver. Kulturpolitikens historie 1814-2014*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Danielsen, Arild (2008): The persistence of cultural divides – Reflections on the audience for culture and the arts in Norway. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Gran, Anne-Britt (2014): Digitale tider i kulturlivet. Om digitalt kulturforbruk, kulturpolitikk og kulturelle etterslep. *Sosiologi i dag*, 44 1/2014.
- Gran, Anne-Britt og Donatella De Paoli (2005): *Kunst og kapital. Nye forbindelser mellom kunst, estetikk og næringsliv*. Oslo: Pax.
- Heian, Mari Torvik, Knut Løyland og Per Mangset (2008): *Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006*. Bø: Telemarksforskning-Bø.
- Hylland, Ole Marius (2012): The rhetorics of bad quality. *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift* 1/2012.
- Larsen, Håkon (2013): Legitimation work in state cultural organizations: the case of Norway. *International Journal of Cultural Policy* 2013.
- Løyland, Knut og Vidar Ringstad (2007): Norwegian subsidized theatres – failure or future? *International Journal of Cultural Policy*, 13 4/2007.
- Løyland, Knut og Vidar Ringstad (2011): Fixed or free book prices: is a hybrid system superior? *International Journal of Cultural Policy*, 18 2/2011.
- Mangset, Per og Sigrid (red.) Røyseng (2009): *Kulturelt entreprenørskap*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mangset, Per (2012): *Demokratisering av kulturen? Om sosial ulikhet i kulturbruk og -deltakelse*. TF-notat nr. 7/2012. Bø: Telemarksforskning.
- Mangset, Per, Bård Kleppe og Sigrid Røyseng (2012): Artists in an Iron Cage? Artists' Work in Performing Arts Institutions. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 42 4/2012.
- Røyseng, Sigrid (2007): *Den gode, hellige og disiplinerte kunsten. Forestillinger om kunstens autonomi i kulturpolitikk og kunstledelse*. Avhandling for dr.polit. graden. Bø: Telemarksforskning-Bø.
- Røyseng, Sigrid, Per Mangset og Jorunn Spord Borgen (2007): Young artists and the charismatic myth. *The International Journal of Cultural Policy*, 13 1/2007.
- Solhjell, Dag (2000): Poor artists in a welfare state: A study in the politics and economics of symbolic rewards. *International Journal of Cultural Policy*, 7 2/2000.
- Solhjell, Dag og Jon Øien (2012): *Det norske kunstfeltet. En sosiologisk innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vestheim, Geir (2012): Cultural policy-making: negotiations in an overlapping zone between culture, politics and money. *International Journal of Cultural Policy*, 18 5/2012.
- Vestheim, Geir (2012): Cultural policy and democracy: an introduction. *International Journal of Cultural Policy*, 18 5/2012.

Publikasjoner som er utgitt i Sverige og/eller publisert av svenske forskere:

- Bjurström, Erling (2008): Cultural policy and the meaning of modern and post-modern taste, with concluding remarks on the case of Sweden. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.
- Blomgren, Roger (1998): *Staten och filmen: svensk filmpolitik 1909-1993*, b. 56. Göteborg: Department of political Science, Göteborg University.
- Blomgren, Roger (2012): Autonomy or democratic cultural policy: that is the question. *International Journal of Cultural Policy*, 18 5/2012.
- Egeland, Helene (2007): *Det ekte, det gode og det coole : Södra teatern og den dialogiske formasjonen av mangfoldsdiskursen*. Linköping studies in arts and science. Linköping: Tema kultur och samhälle, Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur, Linköpings universitet.
- Frenander, Anders (2005): *Kulturen som kulturpolitikens stora problem: diskussion om svensk kulturpolitik under 1900-talet*. Hedemora: Gidlund.
- Frenander, Anders (2007): No discord, or, an area without significant political stakes? *International Journal of Cultural Policy*, 13 4/2007.
- Harding, Tobias (2007): *Nationalising Culture: The Reorganisation of National Culture In Swedish Cultural Policy 1970-2002*. Linköping: Linköping University, Department for Studies of Social Change and Culture.
- Johannisson, Jenny (2006): *Det lokala möter världen: kulturpolitisk förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*, b. nr. 32. Göteborg: Distribution: Valfrid.
- Lindqvist, Katja (2007): Public governance of arts organisations in Sweden: Strategic implications. *International Journal of Cultural Policy*, 13 3/2007.
- Linsköld, Linnéa (2013): *Betydelsen av kvalitet: en studie av diskursen om statens stöd till ny, svensk skönlitteratur 1975-2009*. Borås: Högskolan i Borås, Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap.
- Palmqvist, Lennart og Svante Beckman (2003): *Muséer och framtidstro*. Stockholm: Carlsson.
- Stenström, Emma (2000): *Konstiga företag*. Stockholm: EFI, Ekonomiske forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Stenström, Emma (2008): What turn will cultural policy take? The renewal of the Swedish model. *International Journal of Cultural Policy*, 14 1/2008.